ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДУУДТА ХАЛУУН БАЯР!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, …АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

…21 оной …з гарана | № 17 (16540) | 1984 оной январиин 20, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

„Мүнөө түйлаһан эршэ дэлисээ, ажал хэрэгэйнгээ абьяасые алдангүй, һайн хубилалтануудые улам эдэбхитэйгээр хүгжөөхэ шухала.“

Ю. В. АНДРОПОВ.

…АРТИИН ХАРАА …АМЫЕ БЭЭЛҮҮЛЭН

…ЦЭР Улаан-Үдэдэ областной …II конференци хүдэлмэрээ …эээй делегадууд КПСС-эй … КПСС-эй ЦК-гай майн бо… (1982 он), июниин (1983 он) …шиидхэбэринүүдые дүүргэ…тиин областной комитедэй …лмэриин тоосоое али бүхы …жэлэн, гүнзэгыгөөр зүбшэн …-эй ЦК-гай декабриин (1983 … тогтоолһоо үндэһэлэн, сеа…лхэ зорилгонуудаа тодор-

…конференциин урда тээ пар…ганизацинуудта тоосоото һун…уүд, городской болон рай… конференцинүүд болоо. …о, городской болон окруж…й ба хизаарнуудай партийна …дта тоосоо ба һунгалта ун… КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой … зохилдуулан, тэдэнэр поли… эдэбхиин оршон байдалда, … ба эмхидхэлэй талаар үндэр …лан шууд шэглэлтэйгээр ун-

…лай һуудал байдалые улам …эб найрамдалые бэхижүүлхэ, …аруулха хэрэгтэ зорюулһан …одын болон гадаадын поли…икын бүгэдэ коммунистнуу…лшадай халуунаар һайшаа…алтайгаар дэмжэжэ байһые …д, конференцинүүд гэршэл-

…К-гай декабриин (1983 он) …СР-эй Верховно Соведэй се…лнууд, нүхэр Ю. В. Андро… дээрэ хэлэһэн үгэ соо та…лгонууд республика дотор …ггэр хүлеэн абтаа.

…галһан зорилгонуудые бэе… партийна организацинуу…тэ ажалшадай хүсэл эрмэл… талаар КПСС-эй областной …оото үедэ ехэ хүдэлмэри … Ажахы эрхилэлгые нари…руулха, эмхидхэлые дээшэ…й, ажалай болон түсэблэл… бэхижүүлхэ талаар респуб…ритой хүдэлмэри хэгдэһэн …икын промышленность про… ажалай бүтээсэ дээшэлүүл…эй түсэб дүүргээ.

…а хэдэн шэнэ предприяти…оһон байна. Тэдэнэй тоодо …тэжээл үйлэдбэрилгэдэ хэ…ашкна болон оньһон түхеэ…гаргадаг томо комплекс …иноозерскын ГРЭС-эй хоёр…нэй барилгые эрүүлалсан, …шэнэ предприятинууд бод…айхтэй. Агропромышленна…га бэринүүд а хабсаргай ху… шухала олон объект…ада тушаагданхай. Байрын …ильна, соёлой ажаһуудалай … барига талаар горитой ху…һэн байна.

…ядай участогтахи барилга…рһоонь урид дүүргэхын ту…лго гаргагдана. БАМ-ай ба… оной түрүүшын хахад соо …сторга поезднуудые ходоро …хын түлөө мүнөө тэмсэнэ.

… үргэлжэлһэн ган гасуур са…хэды түбэг татабашье, хүдөө …л һайжаранги. Арбадахи та…энэ хугасаатай сасуулбал, …нүүгай туршада хүдөө ажа… үйлэдбэрилгын хэмжээн 7 …граа. Нёдондо яһала гэмгүй … Ороохо, хартаабха гүрэндэ …лга дүүргэгдөө һэн. Тэрэшэ…ехэ тэжээл бэлэдхэгдэнхэй. …оһо, үндэгэ худалдаа 1983 … түсэб бэелүүлэгдэбэ.

…ЕҺООР БСЛОУОДО ИМАГ… ЗОРИЛГО ТАБИГДАНА: ТҮСЭ…ЛТЫЕ ЗААТАГҮЙ ХАНГАХА …ИХЭТЭЭЭ ХАМТА ТЭРЭНИИЕ …ҮҮРГЭМЭЭР АЛИ БҮХЫ АР…ОНУУДЫЕ Х…РЭГЛЭХЭ. ЭНЭЛ …АХЫН БҮХЫ АЖАЛ ЯБУУЛ…ИС МҮРЫСӨӨН, ПАРТИЙНА, …АЙ, КОМСОМОЛОЙ ОРГА…ОТАГАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ ЭКО… ЭМХИДХЭЛЭЙ, ҮЗЭЛ СУР…ҮЖҮҮЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИ …АХА ЕҺОТОЙ» гэжэ нүхэр …пов КПСС-эй ЦК-гай декаб… дээрэ тэмдэглээ һэн шуу.

…эһээ шиидхэгдээгүй асуудал…хараалһан зорилгодоо хүрэ…үүд түшаа делегадууд ехэ …үсхэхэ ёһотой болоно. Хэ…һээр, республика доторхой …оһон предприятинууд дан …ерин олониинь нэгэ жэгдээр … табигдаһан даабаринуудаа …алангүй. Гурбанай нэгэ ху…ин эльгээхэ түсэбөө жэл бү…эдэггүй байха юм, зарим …үдта үйлэдбэриин хүсэнүү…гада оруулха болзор барим…алмалта ба ангабарилтын ту…һулаар ябуулагдана.

… ашаг үрые дээшэлүүлхэ. …элгын хэмжээе дээшэлүүлхэ. …ескэ дэбжэлтые хурдадхаха. … баялигые, материальна, ажа…финансова бүхы нөөсэнүүдые бүрин гүйсэд хэрэглэхэ хэмжээнүүдые конференциин тодорхойлхо байһаниинь элитэ.

Ажалай бүтээсые түсэбөөр хараалагдаһанһаа нэгэ процентһээ бага бэшээр дээшэлүүлхэ, продукциин сөрынь үнэн сэнгые хахад процентээр үшөө нэмэн хямдаруулха хэрэг хангаха гэһэн зорилго партимнай табяад байна. Тиимэһээ нэмэлтэ арга боломжонуудые эли̇рхэйлэн олохо, түүхэй эдлэл, материалнууд, түлишын зүйлнүүд болон электрын элшые тон гамтайгаар гаргашалха, бүтээһэн продукциин шанарые эрид һайжаруулха, договороор тодорхойлогдоһон уялгануудаа жэншэдгүйгөөр бэелүүлхэ хэрэг хадаа делегадуудай анхаралаа түсгаар хандуулха асуудалнууд болоно бшуу.

Капитальна барилгын байдал тушаа үгэнүүд областной партконференциин трибунаһаа лаб сонсостохо байха. Юундэб гэхэдэ, энэ һалбариин зарим участогууд үйлэдбэриин хүсэнүүдые, гол фонднуудые ашаглалгада оруулха түсэбөө дүүргэдэггүй байһаар. Үйлэдбэриин эмхидхэлэй, инженериэ бэлэдхэлэй һулаһаа, мүнгэн болон материалнуудые хангалтагүйгөөр хэрэглэгдэдэг дээрэһээ, гараар хэгдэдэг ажалай хэтэрмэ ехэ байдалһаа уламжалан, шухала объектнүүдэй барилга уняагайрна.

Транспортын, худалдаа наймаанай, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудай байдал хадаа мүнөө үе сагай ургажа байгаа эрилтые хүсэд харюулжа шаданагүй.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин асуудалнууд гүнзэгыгөөр зүбшэн хэлсэгдэхэ зэргэтэй. Колхоз, совхозуудай, агропромышленна комплексын хүдэлмэриие КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй табиһан эрилтэнүүдэй хэмжээндэ хүргэхэ шухала. Газар таряалангай ургаса, мал ажалай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой, хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан мүнгэн болон зөөри ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгдэхэ болоно. Малай тэжээл үйлэдбэрилхэ хүдэлмэри олонхи колхоз, совхозуудта үшөөшье һулаар эрхилэгдэнэ, уһалууриин системэнүүдые, мал ажалай комплекснуудые бүрин дүүрэнээр ашаглаха хэрэгтэй.

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, үзэл сурталай, нийтэ-политическэ хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулга хадаа шухалын шухала асуудал болоно. Пропагандистска болон ойлгуулалмжын хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ зорилгоор партийна комитедүүд, партийна эхин организацинууд тоосоото үедэ бага бэшэ хэрэг бүтээгээ. Үзэл сурталай хүдэлмэри хадаа бүхы партиин, коммунист бүхэнэй хэрэг мүн гэжэ КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум зааһан байна. Энэл зааабари хүдэлмэриимнай эшэ үндэһэниинь болохо зэргэтэй. Гэхэ зуура манай хүдэлмэридэ энэ талаар дутагдалнууд олон. Тэдэниие шүүмжэлхы шэнжэтэйгээр сэгнэхэ эрилтэ табигдана.

Хүтэлбэриин онол аргые, дүй дүршэлые нарижуулан һайжаруулха асуудалда партимнай онсо анхарал хандуулдаг гээшэ. Тиихэдэ кадрнуудай харюусалгые дээшэлүүлгэ, эмхидхэл болон журам бэхижүүлгэ түсгаар хэрэг гэжэ тоолодог шуу. Тоосоото үедэ КПСС-эй обком хэдэн горком болон райкомуудай, эхин парторганизацинуудай ажал ябуулгые зүбшэн хараһан байна. Тиихэдэ тэдэнэй хүдэлмэриин дутагдалнуудые элирүүлһэн юм. Энээнһээ уламжалан партиин Саратовска обкомой тоосоогоор, Молдавиин Компартиин ЦК-гай хүдэлмэри тухай КПСС-эй ЦК-гай абаһан тогтоолнуудһаа конференци зохихо тобшолол хэхэ зэргэтэй.

Тоосоото элидхэл соо, тэрэниие зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадагшадай үгэнүүд соо КПСС-эй обкомой хүдэлмэриин гол асуудалнууд тодорхойгоор харагдаха ёһотой. Түбхын түрүүндэ кадрнуудые шэлэн олохо, хубаарилан табиха, хүмүүжүүлхэ, дүүргэлтые хинаха ба шалгаха хэрэг эмхидхэхэ асуудалнуудта анхарал хандуулмаар. Партийна эхин организацинуудай дайшалхы шадабариие дээшэлүүлхэ, партиин зэргые бэхижүүлхэ, коммунистнуудые шиидхэхы участогуудта тааруугаар хубаарилан табиха, тэдэнэрэй түрүү ябаха үүргые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдэй хараалагдаха байһаниинь элитэ.

Областной партийна организаци өөрынгөө XXXII конференциие бата жагсаалтайгаар, эмхидхэлэй талаар улам бэхижэнгеэр угтаба. КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэринүүд, гүрэнэй засагай дээдын органой һунгалтада бэлэдхэл совет хүнүүдэй политическэ болон ажалай эдэбхиие улам бадаруулба. Иимэ түүхэтэ сэршон байдалда энэ конференци үнгэрхэнь гээшэ. Амжаһан дүй дүршэлөө шэнжэлэн согсолхо, дутуу дундануудаа шүүмжэлхы шэнжэтэйгээр сэгнэхэ, дүрбэдэхи жэлэй, табан жэлэй түсэбүүдые бүхы дээрэнь дүүргэхэ талаар партийна организацинуудай саашадаа бэелүүлхэ бодото программые конференциин хараалха байһаниинь дамжаггүй. Энэл хэрэгтэ хото болон хүдөөгэй бүхы ажалшад хубитаяа оруулха эрмэлзэлтэй байһанаа мэдүүлнэ.

Аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилхыетнай хүсэнэбди, хүндэтэ делегадууд!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): областной партийна конференциин делегадууд — Ахын районой райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. Ц. Галсанов, Бэшүүрэй дунда һургуулиин директорэй орлогшо С. В. Михайлова, Улаан-Үдын 1-дэхи СМУ-гай штукатур-шэрдэгшэ С. К. Шимолина, Улаан-Үдын шэлэй заводой цехэй начальник С. Н. Угрюмов, Буряадай уран зураашадай холбооной гэшүүн, Советскэ Союзай Герой Г. Н. Москалев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДУУД ХӨӨРЭНЭ

Л. Л. БОРОЕВ,

БАМ-ай барилгадахи «Буряадай комсомолец» гэжэ отрядай командир:

— 1983 оной декабрь һарада Байгал-Амарай түмэр замай Буряадай участогай барилгашад ажалай ехэ һайндэр тэмдэглэһэн байна. Таксимо станцида поезд ерэбэ гэһэн мэдээсэл бүхы орон сооглуурнай зэдэлээ һэн. Энэ жэлдэ бидэнэр түйлаһан амжалтануудаа бүри саашадань арьбадхаха зорилготойбди. Агууехэ Октябриин социалис революциин 67 жэлэй ой болотор бариһан түмэр замаа Шэтын участогтай холбожо, поезднуудые Байгал-Амарай түмэр замаар ходоро ябуулдаг болгохо гэһэн нэмэлтэ түсэб абаа һэмди. Энэ түсэбые бэелүүлжэ, түмэр замай «алтан звеное» холболго хадаа гансал манай бригадын бэшэ, мүн олон тоото бусад барилгашадай, ашаа зөөгшэдэй, электригүүдэй хамтын хэрэг болоно.

Бригада тухай тобшохонсоор хэлэбэл, манай коллектив 1981 ондо эмхидхэгдээ һэн. Һайн ажалай түлөө ВЛКСМ-эй XIX съездын нэрэмжэтэ бригада гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдонхой. Гол ажалайнгаа хажуугаар хүн зоной ажаһуудалда аша туһатай хүдэлмэридэ хабаадалсадагбди. Үнгэрэгшэ жэлдэ бригадаа мүн Байгалай тоннель сшожо хүдэлхэдөө, дүй дүршэлтэй бригадир Вячеслав Еритикеэй хүтэлбэри доро олон юумэндэ һураа гээшэбди. Олон хүбүүднай түмэр замай монтёрой мэргэжэл шудалаа.

Мүнөө бидэ түмэр замай табигдаха газараар хори гаран километртэ самсаал сабшанхайбди. Иигээд станцинуудые шадарай харгынуудые холбохо, талмайнуудые сэбэрлэжэ, хайр шулуу нягтаруулан жэгдэлхэ хүдэлмэри угтажа байна.

Би Таксимогой посёлково Соведэй депутадаар һунгагдаһан, залуушуулай дунда спорт дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри ябуулдаг уялгатайб. Посёлогой микрорайонуудта сагай зуурын спортивна талмайнуудые барьяабди.

Т. Н. ГОРНОВСКАЯ,

«Прибайкальский» совхозой Мостовскойн МТФ-е даагша:

— Һү һаалиин фермые даагшаар би арбан жэлдэ хүдэлнэб. Энэ саг соо фермэдэмнай элдэб һайн хубилалтанууд болоо гээшэ. «Волга-2» гэһэн оньһон түхеэрэлгээр үнеэдээ һаадаг болонхойбди, һаамнай нилээдгүй дээшэлээ. Үнгэрэгшэ жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые зуун хорин процент дүүргэжэ, үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3150 килограмм һү һааһан байнабди. Энэ амжалта түйлалгада һаалишад А. С. Шелкунова, Н. Д. Давыдова, Л. А. Вязьмина, Г. П. Сизых гэгшэд хубитаяа ехээр оруулаа.

Үнеэлэйнгээ харууһа һайжаруулжа, тэдэнээ сагай соонь искусственна аргаар үрэжүүлһэнэй ашаар, зуун үнеэн бүриһөө 95 тугал абанабди.

Мүн һүнэй һаам дээшэлүүлхын тула малаа сагай соонь һайнаар эдеэлүүлхэ, уһалха хэрэгтэй гээшэ ааб даа. Үбһэ тэжээлшье бии. Бидэ үдэр соо үнеэн бүхэндэ дүрбэн килограмм үбһэ, хорин килограмм силос, хоёр килограмм һолоомо халуун ууралаар дэбтээжэ үгэнэбди.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленум дээрэ нүхэр Ю. В. Андроповой үгэ соо хэлэгдэһэн ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур 1 процентээр дээшэлүүлхэ, үйлэдбэрилһэн продукциингаа өөрынь үные 0,5 процентээр хямдаруулха гэһэн даабаринууд бидэндэшье хабаатай. Энээниие бэелүүлхын түлөө манайшье коллективтэ нөөсэ арга боломжонууд бии гээшэ, тэдэнээ хэрэглэжэ шадаха ёһотой болонобди. Тиихэдэ хамтын подрядай гуримаар хүдэлдэг болохо ябадал ехэ үүргэ дүүргэхэ аабза гэжэ һананаб.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай тосхондо хүдэлмэришэдэй гэр байра бариха талаар яһала ехэ юумэн хэгдээ. Үнгэрһэн жэлдэ 26 бүлэ шэнэ гэрнүүдээ толлоо. Эхэ оронойнгоо анхарал оролдолгодо харюусан, шударгыгаар, оролдосотойгоор ажаллаха ёһотой болонобди.

Е. Б. МАРАХИНОВА,

Улаан-Үдын районой Оронгын дунда һургуулиин багша:

— Һурагшадай ухаалан бодохо шадабариие хүгжөөхэ гэһэн асуудалаар шэнжэлгэ ходо хэдэгби. Һурагша бүхэниие ном соо бэшэгдэһэн юумые өөрөө бэдэржэ олохо, марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые, парти ба правительствын шухала документнүүдые шэнжэлжэ һураха справочнигууд болон хэблэлдэ гарадаг тоо, баримтануудые һуралсалдаа хэрэглэжэ шададаг болгохо зорилго табигдана.

«Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд» тухай хэблэлдэ толилогдоһон КПСС-эй ЦК-гай проектые ехэ һонирхон уншажа, коллективтээ зүбшөө һэмди.

Һургуули үйлэдбэри хоёрой хоорондохи холбооной бүри бэхижэхэ ёһотой байһаниинь һайшаалтай. Мүн багшанарай хүдэлмэридэ, тэдэнэй һуудал байдалда манай партиин болон гүрэн түрын хүтэлбэриин онсо анхаралаа хандуулһандань би ехэ баяртайб. Хүдөө нютагуудта хүмүүжэһэн үхибүүд бага наһанһаа ажалда дүршэдэг, амаралтынгаа үедэ хамтын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадана. Манай һурагшад үбһэ, зеленко, хартаабха хуряалсадаг, хэдэн мянган хониной нооһо хайшалдаг юм. Хамтын малай үбэлжэлгын үедэ класс бүхэн отара, фермэнүүдые даажа абаад, малшадта туһаламжа үзүүлдэг.

Гэбэшье ажалда дүршүүлэн, мэргэжэл олгуулха хүдэлмэриие нэгэ шэглэлтэй, тодо программатай болгобол һайн байгаа. Энэ ушарта һургуулитай харилсаха ажахы гү, али предприяти ехэ туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй. Һуралсалай үйлэдбэриин комбинадуудые, ажалай ба амаралтын лагерьнүүдые барижа, һурагшадта һайн мэргэжэл олгохо хүдэлмэриие шадамараар ябуулха шухала.

Үсэгэлдэр, январиин 19-дэ КПСС-эй областной комитедэй секретарьнар, бюрогой гэшүүд, обкомой гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, областной партийна организациин шалгалтын комиссиин гэшүүд, областной партийна конференциин делегадууд, партиин, ажалай, дайнай ветеранууд, алдар солото хүнүүд Соведүүдэй талмай дээрэ ерэбэд. Һүр жабхаланта хүгжэм талмай дээгүүр шэнхинэн зэдэлнэ. Тэдэнэр бултадаа агуухэ В. И. Ленинэй хүшөөгэй дэргэдэ шэмээгүй зогсонод. Республикын хүтэлбэрилэгшэд бүгэдэнэй зүгһөө агуухэ багшын хүшөөдэ венок табиба.

Областной партийна конференциин делегадууд Улаан-Үдын предприятинуудтай танилсан харахаяа ошоһон байна.

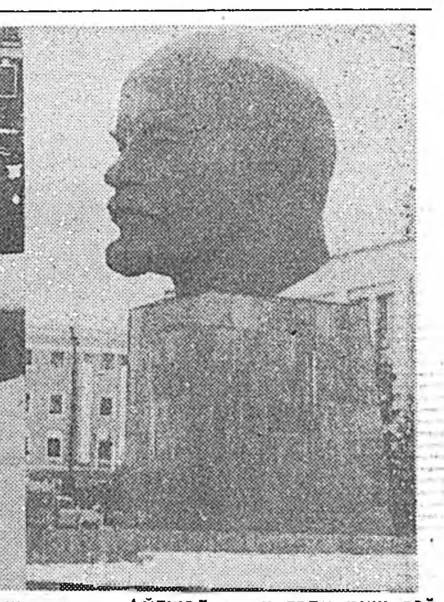

Айлшад хүдэлмэришэдэй коллективүүдэй ажал хэрэгүүдээр һонирхожо, өөһэдынгөө амжалта түйлалтанууд тухай тоособо.

А. А. ГРОМЫКО ДЖ. ШУЛЬЦТАЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

СТОКГОЛЬМ. (ТАСС). Европодо этигэл найдабари, аюулгүй байдал бэелүүлхэ ба буу зэбсэг хуряаха хэмжээнүүдэй талаар конференцидэ ерээд байһан КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко США-гай гүрэнэй секретарь Дж. Шульцтай уулзаба.

Дэлхэйн политикын гол асуудалнуудта болон совет-американ харилсаа холбоонуудта хабаатай хөөрэлдөөн болобо. 1983 оной сентябриин 28-да ба ноябриин 24-дэ Ю. В. Андроповой хэһэн Мэдүүлгын гол шэнжэдэ тааруу, нюуса далдагүй, алан сэхэ хөөрэлдөөн совет талаһаа болоо.

США-гай мүнөөнэй засаг захиргаанай гадаадын политическэ хараа шугамда дай жүрөөдэлгэ, дэлхэй дээрэ булюу байдалтай байха эрмэлзэл эли тодо зүйл болоно гэжэ А. А. Громыко тодорхой баримтанууд дээрэ харуулба.

Баруун Европодо американ шэнэ ядерна ракетэнүүдэй тараан тодхолгын аюултай хойшолонгуудай түлөө США харюусаха зэргэтэй гэжэ гүрэнэй секретарьта онсо заагдаһан байна. Энэнь дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна хэрэгсэлнүүдэй талаар хэлсээнүүдые үргэлжэлүүлхын аргагүй болгоһон байгаа. Американ ракетэнүүдые Европодо тараан тодхожо эхилхын урда тээхи байдалда бусахаар Холбоото Штадуудай зүбшөөһэн ушартал, Женеводэхи хөөрэлдөөнүүд дахин һэргээгдэжэ магадгүй гээд онсолон заагдаһан байна. Тиихэдэ Советскэ Союз эдэ хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлхээр бэлэн юм.

Гэхэтэй хамта өөһэдынгөө аюулгүй байдал тухай, ханинарайнгаа болон союзнигуудайнгаа аюулгүй байдал тухай анхарал оролдолго гаргаха зуураа Советскэ Союз эб найрамдал сахин хамгаалхын ба бэхижүүлхын тула саашадаашье хүсэлэл оролдолгонуудаа гамнахагүй юм.

Дэлхэйн элдэб районуудтахи шахардуу байдалые һужэрөөдэг Вашингтоной хараа шугамые А. А. Громыко эрид шууд буруушаагаа. Уласхоорондын тогтонижонги байдалые бэхижүүлхые США оролдоно гэһэн шүүгээр Дж. Шульцын баталхадань, энэнь американ засаг захиргаанай бодото ябуулганууд тай тааранагүй гэжэ тэрээндэ хэлэгдэһэн байна. Совет талаһаа эдэ ябуулганудай сэгнэлтые дэлхэйн диилэнхи олонхи гүрэнүүд дэмжэдэг юм. ООН-ой Генеральна Ассамблейн һая болоһо дүүрэһэн сесси дээрэ энэнь эли тодоор батадхагдаа һэн.

Стокгольмдохи конференциин хүдэлмэридэ хабаатай асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ баһал харагдажа үзэгдөө.

ПАРТИЙНА ХҮДЭЛМЭРИИН ОНОЛ АРГА НАРИЖУУ

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Совелэй юһэдэхи сессиин шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. В. Андроповой заабаринуудые манай районой ажалшад бүхы совет арадтаал адли сэдьхэлээ ханан угтажа, бүримүһэн дэмжэбэ.

Мүнөө районой ажалшад политическэ ба ажалай үндэр дэбжэлтын оршон байдалда 1984 оной болон арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые бүхыдэнь гүйсэд дүүргэхын ба үлүүлхын түлөө үргэнөөр дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсобо.

Үнгэрһэн жэлдэ арадай ажахы эрхилэлгэ һайжаруулха, гүрэнэй, ажалай ба түсэблэлгын журам бэхижүүлхэ талаар зарим тэды хүдэлмэри хэгдээ юм.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй туршада үйлэдбэрилһэн промышленна продукциимнай хэмжээн 8,7 процентээр ургаа. Тиигэжэ 110,7 миллион түхэригэй продукци гаргагдаа бшуу. Энэ ургалта үйлэдбэриие техническэ талаарнь зэбсэгжүүлһэнэй, һэльбэн шэнэлһэнэй, түрүү технологи нэбтэрүүлһэнэй, комплексноор оньһожоруулһанай, ажал эмхидхэлгын түрүү онол аргануудые дэлгэрүүлһэнэй ашаар туйлагдаа гэжэ онсо тэмдэглэлтэй. Иигэжэл үнгэрһэн гурбан жэлэй үедэ ажалай бүтээсын ургалта 15 процент болоо.

Ой модоной ажахын предприятинуудта шэнэ оньһон лининүүд нэбтэрүүлэгдэжэ, асарагдаһан модон хаядаһа багатайгаар хэрэглэгдэжэ эхилээ. Жэшээлхэдэ, Хандагатайн леспромхоздо һургаагуудые тайраха, болбосоруулха үндэр бүтээсэтэй лини ашаглалгада үгтөө. Район доторнай модо хэмжэн тайраха хүдэлмэри техникын хүсөөр гүйсэд хэгдэдэг болонхой. Жэлэй туршада 115 мянган кубометр модо үйлэдбэрилхэ цех манда мүнөө хүдэлгэгдэжэ эхилээ.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ ябадалда бригадна гуримаар хүдэлэгшэд горитой хубитаяа оруулалсана. Мүнөө районой промышленна предприятинуудта ажаллагшадай 85 процентнь түрүү онол арга хэрэглэн хүдэлнэ. Онохойн ой модоной комбинадай бригадир, КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүн И. И. Кузнецовой, Шулуутайн леспромхозой бригадир, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат А. А. Дамарадай, Элхиин авто-заһабарилгын заводой бригадир И. И. Дроновой, «Татарский ключ» карьероуправлениин үрэмдэгшэдэй бригадир И. И. Злыгостевэй болон бусад хэдэн түрүүшүүлэй хүтэлбэрилдэг коллективүүд ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйлана.

Гэбэшье ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб зарим предприятинууд дүүргэнэгүй. Шэнэ-Бэрээнэй гол завод, Загарайн карьероуправлени, Хандагатайн лесхоз тэдэнэй тоодо оролсоно. Шэнэ-Бэрээнэй гол завод үнгэрһэн жэлэй туршада ехэ гээгдэлтэйгээр хүдэлжэ гараа. Иимэ байдал юун дээрһээ тохёолдооб гэхэдэ, шэнэ тэргэнүүдые хабсаралгада хэрэглэгдэхэ хубинуудай саг соогоо эльгээгдээгүй ушарһаа болоо бшуу. Энэ хадаа гүйсэдхэлгын журамай һула байһаниие гэршэлһэн баримта мүн. Хэлсээнэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдээ. 8208 дүрбэлжэн метр гэр байра, 2066 толгой эбэртэ бодо малай байра, 36 мянган тонно шэмэтэ тэжээл нөөсэлхэ нүхэн, 5250 дүрбэлжэн метр талмайтай теплицэнүүд, үйлэдбэриин ажаһуудалай болон соёлой бусад объектнүүд бодхоогдоһон байна.

Гэбэшье арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые гүйсэд бэелүүлхын тула ехэ юумэн хэгдэхэ ёһотой.

АЖАЛША ТҮМЭНЭЙ ЭДЭБХИ БАДАРУУЛАН

ёһор саг болзор соонь продукци үйлэдбэрилдэг болохын түлөө харюусалгые дээшэлүүлхэ тушаа КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленум дээрэ онсо хэлэгдэһэниинь манайшье предприятинуудай ажал хэрэгүүдтэ сэхэ хабаатай.

Үйлэдбэриие эршэдхэһэнэй, түүхэй эд болон материалнуудые аша үрэтэйгөөр, хүдэлмэриин саг гээлтэгүйгөөр хэрэглэһэнэй, ажалай бүтээсэ саашадань улам дээшэлүүлһэнэй ашаар промышленность хүгжөөхэ ябадалда районой партийна организаци гол анхаралаа хандуулна.

Мүнөө ой модоной ажахын районой предприятинуудта модоной 81-һээ 86 хүрэтэр процентнь ашаглагдадаг байха юм. Гансал түүхэй эд болон материалнуудай, электрын элшэ хүсэнэй нөөсэнүүдые гамтайгаар, аша үрэтэйгөөр хэрэглэжэ шадабал, продукциин өөрынь үнэ сэн түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо, 0,5 процентээр доошолуулжа шадаха байнабди. Тиимэһээ шухала энэ хэрэгтэ онсо анхарал хэрэгтэй. Гэхэтэй хамта ажалай журам эбдэхэ, захиргаанай табилгаар хүдэлхэгүй ушарнуудһаа уламжалан, промышленна предприятинууднай энэ табан жэлэй туршада 2,8 миллион түхэриг сэнтэй продукци үйлэдбэрилөөгүй байха юм.

Арадай ажахын һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ ябадалдамнай капитальна барилга тусгаар үүргэ дүүргэдэг гээшэ. Манда барилгын 5 эмхи бии. Эдэ коллективүүдтэ ажалшад 8 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэхэ даабарияа 7 миллиондо хүргөө.

Тоосоото үе соо 4,3 миллион түхэригэй капитальна һомололго колхозуудта ашаглагдаа, харин совхозуудта 8,6 миллион түхэригэй

«Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ хойшо һайнаар ажаллажа эхилхэ, урдамнай ушаржа байгаа үсөөн бэшэ бэрхэшээл түбэгүүдые дабажа, ажалайнгаа эршые саашадань дээшэлүүлхэ гээшэ тон шухала»,— гэжэ Ю. В. Андропов тэмдэглэнэ.

Партийна, совет, ажахын органууд эмхидхэхы, элсүүлхы бүхы хүдэлмэриеэ улам хүсэ нүлөөтэйгөөр ябуулжа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн нэгэл шухала хэрэгтэ районой ажалшадые зоригжуулха ёһотой болоно. Бидэнэй урда табигдаһан зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула ехэ хүсэл оролдолго гаргаха хэрэгтэй бшуу.

Зүгөөр үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаха эрхэ байдал бии гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Мүнөө Эдеэ хоолой программа шиидхэхэ хэрэгтэ жэлһээ жэлдэ ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдана. Тиимэһээ малшад, тарияашад, хүдөө ажахын һалбаринуудта хүдэлэгшэд бултадаа даажа байһан ажалдаа харюусалгатайгаар, оролдосотойгоор хандажа, ниитын зөөри арьбадхаха зэргэтэй бшуу. Энэ жэлэй үбэлжэлгын үедэ үндэр үрэ дүнгүүдые туйлахын тула тэмсэжэ, тарилгын хаһада һайнаар бэлдэжэ байһан ажахынуудай коллективүүдые дэмжэхэ, тэдэндэ али зэргын туһаламжа үзүүлхэ шухала.

КПСС-эй райком мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлжэ, һү, мяха, нооһо ехээр үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ анхаралаа үргэлжэ хандуулжа байдаг юм. Малшадай дунда дэлгэрүүлэгдэһэн мүрысөөн энэ гол зорилгые бэелүүлгэдэ шэглүүлэгдэнэ. Будүүн болон шэмэтэ тэжээл горитойгоор бэлэдхэхэ ба тэрэниие шадамараар, аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, мал ажалай продукци үйлэдбэрилхэ даабаринуудаа үлүүлэгшэдые урмашуулха хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэжэ байдаг.

Колхоз болон совхозуудаймнай партийна организацинууд тэдэнэй урда табигдаһан зорилгонуудые дүүргэхын тула тэмсэжэ, эмхидхэхы, элсүүлхы хүдэлмэриеэ һүүлэй үедэ эршэдхэнэ, шангадхана бшуу. Тиигэжэ гүрэндэ һү худалдаха гурбан жэлэй түсэб 111, мяха—106, үндэгэ—174, нооһо 100 процентээр дүүргэгдээ.

Мал ажалай продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ нөөсэ арга боломжонууд районой ажахы бүхэндэ бии. Юуб гэхэдэ, адли эрхэ байдалда хүдэлжэ байгаа коллективүүдэй, малшадай дундаһаа түрүүшүүл тодоржо гарана ха юм. Жэшээнь, XXI партийна съездын нэрэмжэтэ колхозой Мухар-Талын һү һаалиин фермын, «Гигант» колхозой, Хүрбын ОПХ-гай һаалиин комплекснуудай коллективүүд хэдэн жэлэй туршада 100 үнеэн бүриһөө 95 ба үлүүшье тугал абажа, үнеэн бүриһөө ехэ һү һаана. Хонишод, Дармаевагай (Эрхирэгэй совхоз) коммунистнууд Шарофеевэй («Гигант» колхоз), Олзобоевой («Дружба» совхоз), Потемкиной (Онохойн совхоз) дааһан бригадынхид нёдондо 100 хонин бүриһөө 100 болон 100 гаран хурьга абажа, түлжүүлһэн алдартай.

Манай ажахынууд арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй түсэбһөө гадуур 1945 тонно орооһо, 3250 тонно хартаабха гүрэндэ худалдаа.

Уһалагдадаг газарай үрэжэл һайжаруулха, индустриальна онол аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, газар тарялан бүхэниие ээлтэй болгохо гэһэн асуудалнууд һаяын сагта шиидхэгдэхэ зэргэтэй. Мүн һайн шанартай тэжээл бэлэдхэхэ, тэрэниие буйлуулан шанаржуулха хүдэлмэри эрилтэнүүдые гүйсэд хангамаар ябуулха шухала. Тиихэдэ хамтын подряд хүдөө ажахын һалбари бүхэндэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй. Эдэ бүгэдэ колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай, КПСС-эй райкомой саг үргэлжын анхарал доро байдаг асуудалнууд болоно.

Мүнөөдэр нээгдэхэеэ байгаа областной XXXII партийна конференциин делегадууд тоосоото үе соо бэелүүлһэн ажал хэрэгүүдээ сэгнэн, шүүмжэлхыгээр зүбшэжэ, КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь дүүргэхэ хараа зорилгонуудаа тодорхойлхо, баталхань бшуу. Мүн партийна хүдэлмэриин онол аргануудые саашадань нарижуулха, ажахы хүтэлбэрилгые һайжаруулха тушаа дэлгэрэнгы, эрилтэтэй хөөрэлдөөнэй болохонь лабтай.

Ю. ДМИТРИЕВ,
КПСС-эй Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын оньһожоруулагдамал шэлэй заводой шэл буйлуулагша О. Д. Белых. Олег Дмитриевич предприятиин үниинэй хүдэлмэришэдэй нэгэн юм. Тиимэһээ ажалдаа дүршэнхэй, шэл үйлэдбэрилхэ хэрэгые гүйсэд шудалаһан хай мэргэжэлтэ гээшэ. Энэ нүхэрнай хори гаран жэлэй туршада партиин зэргэдэ ябаха үедөө залуу үетэниие коммунис ёһоор һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулалсадаг байна. О. Д Белых амжалта түгэс хүдэлдэг, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг һэн тула Ажалай Алдар Солын III шатын орденоор, «Шэн габьяата ажалай түлөө» медаляар шагнагданхай. Олег Дмитриевич КПСС-эй обкомой гэшүүн юм. Иимэл хүдэлмэришэн районойнгоо коммунистнуудай этигэл найдабарида хүртэжэ, областной партийна конференциин делегадаар һунгагдаһан байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ГОЛ АНХАРАЛДА

Манай заводой коллективтэ КПСС-эй Ц (1983 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно сиин материалнуудые шудалха, абтаһан дые бодото ажал ябуулгынгаа үндэһэ һу рэгтэ мүнөө гол анхарал хандуулагдажа

Предприятидамнай 1983 оной ажалай логдонхой. Түсэбтэ бүхы даабаринууднай дэнэй зариманиинь үлүүлэгдээ. Норматив дукци, ажалшадай хэрэглэмжын эд хэр жэлэйхидэ орходоо ехээр үйлэдбэрилэгд водто хүдэлэгшэдэй нёдондо бүтээһэн пр та нэгэшье хүдэлмэришэниие олон туйлагдаа гэжэ онсо тэмдэглэлтэй. Энэ бүтээсэ гол үүргэ дүүргээ. Хэнэйшье мэд экономико хүгжөөлгэдэ тон ехэ нүлөөт дээжэ. Бидэнэрэй энэ асуудалда горито дуулдаг байһамнай элитэ.

Үшөө энэ табан жэлэй эхиндэ «КПСС дын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, табан жэлэй туршада научно-техническэ лалтануудые заводой үйлэдбэридэ нэб гэһэн асуудалаар партийна нэмэл сугла ди. Тэрээн дээрэ энэ талаар предприя дэхэ хэмжээ ябуулганууд дэлгэрэнгыгэ хараалагдаһан байна. Тиигэжэ манда һ гын, шэнэ оньһон техникэ тодхохо гор бэелүүлэгдэнэ. Жэшээнь, 1983 оной ту түмэр һайнаар, сэбэрээр зүһэдэг «Кр хоёр оньһон түхеэрэлгэ ашаглалгада ажалай бүтээсэ ехээр дээшэлүүлхэ арг гэхэдэ, иимэ нэгэ түхеэрэлгын хэһэн ху хүн дүүргэдэг байха юм. Байгша ондо талл» тодхогдохо.

Мүнөө предприятиин партком, захи ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй дые бэелүүлхэ талаар хэмжээ ябуулга байхадаа, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ нөөсэ арга боломжонуудаа тодорхойлно, олон талын асуудалнуудые шэнээр хар ондо манай заводто ажалай бүтээсэ ту процентээр дээшэлүүлэгдэхэ зэргэтэй. Э доной даабари — 3,3 проценттэй са горитой дээгүүр даабари мүн. Гэбэшье боломжонуудаа хаража, тодорхойлжо, дээшэлүүлхэ түсэбөө үлүүлжэ шадаха б хэ байнабди. Энэ хараа бодолоо бодо гэлгэдэмнай һаад тойбо ушаруулмаар хүдэлмэридэмнай бии гээшэ. Тиимэһээ дые саг болзор соонь шиидхэхэ шухал ди. Нэн түрүүн материально-техническ жаруулагдаха, шэнэ продукци бүтээн га гэдхэгдэхэ зэргэтэй бшуу.

Заводой партком үйлэдбэриин бүхы а үргэлжэ анхаралаа хандуулжа, тэдэн хэрэгтэ хубитаяа оруулалсажа байдаг. гэрһэн жэлэй ноябрьда продукци гарга дүүргэхэ ба хэлсээнэй ёһоор продукци мнай хүндэ хүшэр байдалай үзэгдөөд рин талаар директорэй орлогшые, гол бэрилэгшэдые, хабсаралгын цехэй брига гатайгаар парткомой заседани үнгэргэх бэри абтаа һэн. Тиигэжэ тохёолдоһон эр шэн хэлсэһэнэй һүүлээр нэмэлтэ хэмж даһан байна. Партийна комитедэй ш бэелүүлхэ хэрэгтэ хабсаралгын цехтэ а нистнууд А. И. Анч, В. В. Соловьев, нүхэдынь, тэдэнтэй зэргэ ажалладаг б шүүд түсэбтэ даабаринуудые гүйсэд дүү ритой хубитаяа оруулаа.

Заводто социалис мүрысөө дэлгэрүү эдэбхи үүсхэлые улам бадаргаха талаар үргэлжэ ябуулагдажа байдаг гээшэ. Ар бан жэлэй гол жэлэй туршада «Хубиин даабариие 3 жэл 7 һара соо» гэһэн у урилдаан үргэлжэлөө. Энэ үүсхэл 1984 рада тэмдэглэгдэхэ предприятиин бай жэлэй ойдо зорюулагдажа мүндэлһэн най олон хүдэлмэришэд энэ мүрысөөнд на. Мүнөө ажалай 50-яад түрүүшүүл соогоор хүдэлнэ. Эдэнэрэй июль һара жэлэйнгээ даабаринуудые дүүргэхэ ба маар. Тэдэнэй дунда заводой үниинэй х дэн станок хангадаг Дмитрий Иванович фрезеровщигуудай конкурсдо шалгарһа балаев, бригадануудые хүтэлбэрилэгшэд шад КПСС-эй обкомой гэшүүн, цеховэ секретарь Ажалай Улаан Тугай ордент сильевич Минин, Советскэ районно райсоведэй гүйсэдкомой гэшүүн, ком лэй Тэмдэг» орденто Владимир Мат болон бусадые онсолон нэрлэлтэй. Пар хаил Иванович Шкоркиной хүтэлбэри шүүд 1983 оной декабриин 20-до жэ лыдэнь бэелүүлһэн тухайгаа элидхээ дэнэр түсэбһөө гадуур 5 тонно прод хэ, нэгэ үдэрэй туршада хүдэлжэ олоһ Эб найрамдалай жасада оруулха гэһэ дые абаһан габьяатай. Мүн коммунист шын ударидаһан бригада 1983 оной шада нэгэ бүридэлөөрөө хүдэлжэ, ажа тэшье эбдэхэгүй гэһэн уряатай мүрысөө Һүүлээрнь түрүүшүүлэй үүсхэл заводо һагуудай коллективүүдтэ дэлгэрүүлхэ ябуулагдаа бшуу.

Предприятиин арбан нэгэдэхи табан лэй түсэбтэ даабаринуудые бүхыдэнь партийна комитедэй эрхилжэ байгаа хы ажал ябуулга өөрын тусгаар нүлөө гэжэ хэлэлтэй.

Мүнөө заводой бүхы коллектив, тэр ганизаци КПСС-эй ЦК-гай декабриин мэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь хэмжээ ябуулгануудые хараалжа, зохё табан жэлэй урда жэлнүүдтэ туйлаһан аалидхангүй саашадаа хүдэлхэ, ажалай гадуур дээшэлүүлхэ, продукциин өөры даруулха гэһэн заабаринуудта онсо а жа байнхай.

Улаан-Үдын судна бүтээлгын заво

ХАБАЯА ХАРУУЛХАЛ БАЙХА

Вячеслав Петрович Бритиковэй хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив бүтээсэ ехэтэй ажалаараа БАМ-ай барилгын Буряадай участогай хүдэлмэришэдэй дунда мэдээжэ болоһоор үниинэй юм. Һайндэрэй болоходо гү, али ямар нэгэн суглаан дээрэ энэ залуу хүдэлмэришэнэй хүтэлбэрилдэг коллективэй нэрэ соло заатагүй дурдагдадаг гээшэ. Холын город болон нютаг ерэһэн хүндэтэ айлшад В. П. Бритиковэй бригадын хүдэлжэ байһан газарта ошожо, ажал хэрэгтэйнь танилсадаг, ажабайдалаарнь һонирходог юм. Тэрэнэй бригадынь гэшүүдэй айлшадтаа хөөрэхэ юумэн олдоод лэ байдаг. Энэньшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ Вячеслав Петрович өөрөө энэ барилга дээрэ түрүүшынь үдэрһөө хүдэлнэ.

Лена мүрэнэй эрьеһээ самсаал сабшалсаа, түрүүшын поселогуудые барилсаа. Удаань түмэр харгые табилсажа байна. Мүнөө энэ харгыгаар ашаанай поезднууд ябажа эхилэнхэй. Тэдэнэр БАМ-ай барилгада хэрэгтэй ашаа зөөнэ бшуу. Холын хойто хүбшэ тайга нютагта арбаад жэлэй туршада хүдэлжэ, ажалай баян дүршэлтэй болоһон залуу хүдэлмэришэн 50 хүнһөө бүридэһэн бригадые хүтэлбэрилдэг юм. Энэмнай ехэ коллектив гээшэ. Эдэнэр дааһан хэрэгтээ ээзэн ёһоор хандан хүдэлөө хадаа ехэл ажал бүтээхэ байна бшуу. Эдэ бүгэдые хүдэлмэришэн бүхэндэ ойлгуулха гэжэ бригадир яһала оролдодог.

Тус бригадын гэшүүд рельснүүдые шпалануудта бүхэлэн хадаха тон харюусалгатай участок дээрэ хүдэлнэ. Эдэнэр ямараар хүдэлнэб? Тиимээр лэ Буряадай участок дээрэ түмэр харгын рельс табигдаха болоно. Хэрбээ үдэртөө 2 километр ута рельснүүдэй шпалануудта хадагдаа хада, тиимэл зайда түмэр харгы табигдаха зэргэтэй. Энэ бригадын гэшүүд 1979 оной февраль һараһаа хойшо энэ харюусалгатай хүдэлмэри хэнэ. Энэ хугасаада даабаряа дүүргээгүй үдэрэй үзэгдэһые, түмэр харгы табилгын хүдэлмэриие һаатуулһан ушарые һанаһангүйб. Шпалын, рельсынь хадааһанай бии байгаа сагта халаан бүриингөө даабариие ходо үлүүлэн дүүргэһэн лэ байдаг шуу.

Үнгэрһэн жэлэй декабрь һарада Буряадай участогай хүдэлмэришэд ехэ эршэмтэйгээр хүдэлжэ гараа. Хараалагдаһан болзорһоо урид Таксимо хүрэтэр түмэр харгы табиха, ашаанай поезд ябуулжа эхилхэ гэһэн мүрысөөндэ В. П. Бритиковэй бригадын коллектив хам оролсоод, сүүдхын туршада 2—3 километр ута рельснүүдые шпалада хадажа, даабаряа 25—30 процентээр үлүүлэн дүүргэдэг байжа, хамтын хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулалсаа бэлэй.

Ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг, эбтэй эетэй ажалладаг хүдэлмэришэд заабол үндэр бүтээсэ гүйлаха, олоной дундаһаа шалгарха байна бшуу. Бригадын хүдэлмэришэд шэнэ онол арга, технологи хэрэглэхэ хэрэгтэ мүн лэ ехэ анхарал хандуулна. 1980 онһоо хойшо бригадна подрядай гуримаар ажалаа эмхидхэдэг болоо, бүтээсээ, хүдэлмэриин шанарые эрид дээшэлүүлжэ шадаа. Хүдэлмэриин саг гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэдэг болоо. Шпала, рельс болон бусад материалнуудай таһалгаряагүй асарагдажа байһан сагта гурбан халаанай гуримаар хүдэлдэг дүршэлтэй. Хүндэ ашаа үргэдэг кранууд, рельснүүдые шпалануудта бүхэлэн хадаха пневматическа балтанууд болон бусад түхеэрэлгэнүүдые миин байлгадаггүй.

«Хүдэлмэриин эстафетэ» гэһэн уряа доро хүдэлэе гэһэн дүгэдхал хоёр жэлэй саада тээ В. П. Бритиков оруулаа һэн. Транспортна барилгашад, тэдэниие али бүхы материалнуудаар хангадаг завод болон комбинадуудай хүдэлмэришэд хоорондоо ажалай хэлсээ баталдаг болобо. Энэ хэлсээнэй дүүргэлтэнь тон наринаар хинан шалгагдана. Хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдые, рельс, шпала болон бусад материалнуудые БАМ-да эльгээдэг заводуудай коллективүүдтэй холбоо барисаа байгууланхайбди. Бритиков бригадынгаа гэшүүдтэй хэдэн удаа Тайшедэй шпала гаргадаг заводто, Новокузнецкын металлургическа комбинадта ошожо, хүдэлмэришэдтэйнь уулзаһан, хөөрэлдэһэн, мүрысөөнэй ябасые шалгалсаһан байха юм.

Хэнэйшье мэдэһээр, Буряадай участогай хүдэлмэришэд үнгэрһэн жэлдэ рельс болон шпала нилээд ехээр абажа, 136 километр ута түмэр харгы табижа, тон һайн үрэ дүн туйлаа һэн шуу. Тиигэхэдэ станцинууд шадар 20 километр, Байгалай тоннель соогуур 8 километр түмэр харгы табигданхай. Эндэ Бритиковэй бригадын гэшүүдэй оруулһан хубита нилээд ехэ.

Залуу коммунист, бэрхэ хүдэлмэришэн түйлаһанаараа һанаагаа амардаггүй, ажалай бүри ехэ бүтээсэ туйлаха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулжа байдагынь һайшаалтай. Бригадынь залуу хүдэлмэришэд А. П. Стрижаков, В. А. Соболев, Р. Г. Рязанов болон бусад ажалаа эмхидхэхэ хэрэгтэнь ехэ туһа хүргэдэг, өөһэдөөшье түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг. Жэшээлхэдэ А. П. Стрижаков бригадын партийна бүлэгые хүтэлбэрилдэг юм. Халаан бүхэнэй даабариин дүүргэлтые ходо шалгадаг, ажалай эмхидхэл һайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг. В. А. Соболев бригадын дэргэдэ эмхидхэгдэһэн соведэй хүдэлмэриие хүтэлбэрилнэ, ажалай, гүрэнэй, технологическа журамые шангадхаха хэрэг шиидхэлгэдэ нүлөө үзүүлдэг.

Байгша оной октябриин 29-дэ Буряадай, Шэтын участогуудай хүдэлмэришэд түмэр замай табигдажа байгаа Куанда нютагта уулзажа, «алтан» рельс табиха зорилготой. Энэ хүнгэн бэшэ хэрэг. Тэрэниие бэелүүлхэ тэмсэлдэ В. П. Бритиковэй бригадын хүдэлмэришэд хубитаяа ехээр оруулалсахал байха.

БАМ-ай барилгада түрүүшын үдэрһөө хабаадалсажа, эрхим һайн үрэ дүн туйлажа, Ленинскэ комсомолой шангай лауреадай нэрэ солодо хүртэһэн габьяатай В. П. Бритиков хабэ шадалаа харуулхал байха.

А. БОНДАРЬ,
барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын бригадир, Ленинскэ комсомолой шангай лауреат.

ТОО; БАРИМТАНУУД

Мүнөө республикадамнай партийна 1467 эхин, 909 цеховэ организацинууд хүдэлнэ. Үйлэдбэриин шухала газарнуудта партийна 1649 бүлэгүүд эмхидхэгдэнхэй.

Республикын партийна 144 эхин организацинуудта партком байгуулагданхай.

КПСС-эй XXVI съездын һүүлээр эхин парторганизацинуудай тоо 150 гаранаар олошороо. 110 шэнэ бүлэгүүд эмхидхэгдээ.

Тоосоото үе соо 7100 гаран ажалай түрүүшүүл партиин зэргэдэ абтаа. Тэдэнэй 68 процентнь хүдэлмэришэд, колхозниигууд, 38 процентнь эхэнэрнүүд болоно. Жэлһээ жэлдэ комсомолой олон гэшүүд партида абтана.

Республикын бүхы коммунистнуудай гурбанай хоёр хубинь материальна үйлэдбэри дээрэ хүдэлэгшэд юм.

„Экономикодо гаргажа байгаа манай бүхы хүсэлэл оролдолгонууд эсэсэй эсэстэ арад зоной байдал һуудал һайжаруулха гэһэн зорилготой юм. Энэ хадаа манай социально-политическэ гол зорилго болоно.“

Ю. В. АНДРОПОВ.

КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДАЙ ҮГЭ

ҮҮРГЫЕНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Хүгжэлтэ түгэс социализмын үеын һургуулида залуу үетэниие һурган хүмүүжүүлхэ тухай заабаринуудые КПСС-эй ЦК-гай проект соо уншаад байхадаа, арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ манай партиин, Совет гүрэнэй анхаралаа тусгаар хандуулжа байһыень эли тодоор харанабди. Энээндэнь би ехэтэ баярланаб. Үнэхөөрөө мүнөө үедэ ургажа ябаа залуушуул манай ороной ерээдүйн түүхые зохёон байгуулха эрхэтэд болохо ёһотой ха юм.

Һурагшадые һайн гурим заншалтай байхаар, үнэн зүб ябадалтай хүнүүд болгохоор ябуулдаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулхын тула манай һургуулида яһала ехэ юумэн хэгдэнэ гээшэ. Нэгэдэхи классһаа эхилээд, һурагша бүхэнэй хүмүүжэлые тон наринаар адаглаха, тэрэнээ тэмдэглэхэ тусхай дэбтэр классай хүтэлбэрилэгшэ бүхэндэ бии. Энээн соо һурагша ямар абари зантайб, ниитын хүдэлмэридэ хэр зэргэ эдэбхитэйгээр хабааданаб, хүн зондо, үетэн нүхэдтөө, түрэлхидтөө болон багшанарта ямараар хинадаг гэхэ мэтын алибаа ажаглалтанууд тодорхойлогдонхой байха зэргэтэй. Мүн адаглалтын тусхай дэбтэр соо һурагша бүхэнэй журам сахилгада, һуралсалда, хамтын зөөридэ ханамжатайгаар хандалгада хабаатай зүйлнүүд бэшэгдэжэ байдаг.

Иимэ хүдэлмэри эрхилхые Красноярск хотын багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлгын институдай эрдэмтэд арба гаран жэлэй саада тээ бидэнэртэ дурадхаһан юм. Манай һургуулиин багшанар энэ онол аргые ехэ һонирхожо, өөһэдынгөө ажал ябуулгада хэрэглэжэ эхилһэн байна. Юуб гэхэдэ, хүмүүжүүлэгшэ гээшэ нэн түрүүн хүдэлхэ коллектив бологшо класс тухайгаа олон юумэ мэдэхэ, һайн шэнжэлэгшэ байха ёһотой бшуу.

Мүнөө үедэ хүн түрэлтэнэй түрүү болоой түлөө үзэл сурталай хатуу шанга тэмсэлэй боложо байхада, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ багшын ехэ үүргэ дүүргэдэг байһаниинь хэлсээнгүй. Адаглажа хараһанаа, шэнжэлһэнээ ехэ нягтаар, гүнзэгыгөөр бодомжолжо үзөөд, тэдэ бодолнуудаа өөрынгөө хүдэлмэриин түсэб соо багшанар оруулдаг байна. Тиихэдээ, жэшээнь, эхин классуудай багшанар һурагшадайнгаа дунда классуудта орохоодонь, тэдэниие даажа абаһан багшада адаглалгынгаа дэбтэр дамжуулан үгэдэг гээшэ.

Харюусалгата уялгаяа үнэн сэхээр дүүргэхын тула багша олон асуудалда харюусажа шадаха, ушарһан бэрхэшээлнүүдые эрид шууд дабажа гараха ёһотой. Тиимэһээ багшанарай институт дүүргэһэн залуушуулые түрүүшын үдэрһөө зүб замдань табиха тухай бидэ бодомжолдог гээшэбди. Нёдондо манай һургуулида аяар арбан дүрбэн залуу багшанар хүдэлжэ байгаа. Тэдэнэрэй хүдэлмэриие хаража үзөөбди, энээндэ зорюулагдаһан тусхай харалга бүхы һуралсалай жэл соо үнгэрэгэһэн байнабди. Түрүүшын хэшээлнүүдһээ эхилжэ, залуу багшанарай хажууда һурган хүмүүжүүлэгшэдые табиһаа гадна тэдэнэй хүдэлмэриин хойноһоо һайнаар хинан хараха шухала гээшэ. Хүмүүжүүлхы хүдэлмэридэ Н. Г. Филюкова, В. А. Булоева, Р. М. Хантаева гэгшэд илангаяа ехэ амжалта туйладаг юм.

Һургуули тухай реформо соо һурагшадые ажалда дүршүүлгэ, тэдэнэртэ мэргэжэл олгохо тухай һайнаар хэлэгдэнхэй гэжэ һананаб. Эдир багаһаа хойшо ажал хэжэ һураһан хүн хадаа саашадаашье зондо туһатай, үнэн сэхэ, бэрхэ хүдэлмэришэн болодог ха юм. Хэрбээ таба зургаан жэлэй саада тээ манай һургуулиин зарим һурагшад зундаа ямаршье ажалда ябадаггүй байгаа һаа, мүнөө гурбадахи классһаа эхилжэ, һурагша бүхэн ниитын ажалда хабаададаг болонхой. Зунай амаралтын сагта һурагшад модо һуулгана, залуу сагдуулнуудые, сэсэгэй клумбинуудые уһална гээшэ. Наймадахи класс дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр һургуулинууд хоорондын ажалай ба амаралтын лагерьта гурбан сезоной туршада хүдэлдэг. Харин һуралсалай үйлэдбэриин комбинадта һуража байһан юһэдэхи классайхид базова предприятинуудтаа ошожо хүдэлдэг шуу.

Һуралсалай талаар хэлэхэ болоо һаа, мүнөө һурагшадай эрдэм мэдэсые сэгнэлгэдэ ёһо тэдыгээр хандаха ябадалые усадхаха хэрэгтэй гээшэ. Энэмнай нэгэ үдэрэй, нэгэ жэлэй компани бэшэ, харин һуралсалай гуримые олон жэлэй туршада тэсэмгэйгээр шэнэдхэн хубилгаха ёһотой бологдоно. Иимэ ехэ хүдэлмэриие манай арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд диилэжэ шадаха гээд найдамаар.

К. СОЛЯННИКОВА,
Улаан-Үдын 2-дохи һургуулиин завуч,
Ажалай Улаан Тугай орденто

...УЛАХЫЕ ХҮТЭЛБЭРИЛГЭ УЛАМ ҺАЙЖАРУУЛХА

ЭРШЭЕЭ ҺУЛАДХАНГҮЙ

ябуулhан зэргэтэй. Нэн түрүүнинтын адууhа малда бардам хүрэхэ тэжээлэй бата бэхи үндэhэ hуури байгуулха асуудалда онсо анхарал хандуулагдаа бшуу. Тэжээл үйлэдбэрилгэ бэеэ дааhан тусгаар hалбари болгогдоо hэн. Тиигэжэ тусхай отряд эмхидхээ тэрээндэ участок, хэрэгтэй техникэ болон хүнүүдые таhалжа үгөөбди. Тус отрядые хүтэлбэрилхыень республикын табьяата механизатор коммунист Д. Ж. Комиссаровта даалгаа hэмди.

Тэжээл үйлэдбэрилгын энэ шэнэ гурим өөрынгөө ашаг үрые харуулба. Даажа абаhан тарялан болон сабшалангаа hайнаар үтэгжүүлhэнэй, элдүүрилhэнэй, уhалhанай ашаар урда жэлнүүдэйхиhээ холо ехэ үбhэ хуряажа абадаг болоhон байна. Тоогоор харуулхадаа урда жэлэйхиhээ 9,1 мянга гаран центнер ехэ үбhэтэй, 2,5 мянган тонно ехэ силостэй, 143 тонно ехэ сенажтай, 360 центнер ехэ витаминтай ногооной гурилтай, 317 центнер ехэ корнеплодтой малаа ондо оруулжа байнабди.

Бэлэдхэhэн бүхы тэжээлээ буйлуулжа, малдаа үгэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаа гээшэ. Урзанда малай үбэлжэлгын хаhын эхилжэ байха үеэр тэжээл буйлуулгын түбэй цех ашаглалгада оруулагдаба. Тэрэ гэhэнhээ хойшо хоёрдохи үбэлжэлгэёэ бүхы үнеэдээ залуу малаа буйлуулагдаhан тэжээлээр ханганабди. Энэ цехэй хүдэлмэриие залуу коммунист Ж. Л. Шалданов эмхидхэн ябуулна.

Барилга сэхээр хэхэ, хүндэ хүшэр ажал оньhожоруулха талаар горитой алхам хэгдээ. Гурбан жэлэй туршада 500 үхэрнүүдые нэгэ доро шахаха талмай, тус бүридөө 1000 тонно силос дараха табан траншей, витаминтай ногооной гурил татаха АВМ-0,65 түхэлэй агрегат, тэжээл буйлуулгын түбэй цех баригдаhан байна. Тугалай гурбан байрын оборые забhартайгаар шэнэлэн заhабарилаабди. Малай байранууд соohoo шэбхэ шабааhыень сэбэрлэхэ транспортернууд тодхогдоо.

Барилгын талаар яhала ехэ хүдэлмэри манай ажахыда хэгдэнэ. Тосхон hууринуудые болбосон түхэлтэй болгон шэнэдхэн хубилгаха хэмжээнүүд түсэб соомнай бии. Илангаяа байрын гэрнүүдые бариха хэрэгтэ анхаралаа хандуулнабди. Хоёр квартиратай 10 гаран гэр байранууд ашаглалтада үгтөө. Эдэ гэрнүүдтэ малшад, механизаторнууд болон мэргэжэлтэд түбхинэн ажаhууна. Гадна 25 айл совхозой туhаламжаар үмсэдөө томо байшан гэрнүүдые барижа ороо.

Хүдэлмэриингөө ашаг үрые дээшэлүүлхэ, илангаяа экономическа хүдэлмэри hайжаруулха, ажахын тоосоо, ажалай болон үйлэдбэриин эмхидхэлэй түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхэ, хүмүүжүүлгын хэрэгые шангадхаха зорилготойгоор ороохо тарая ургуулха хоёр, овощ ургуулха нэгэ звенос, тэжээл үйлэдбэрилгын отрядые хамтын подрядай гуримда оруулhан байгаабди. Иимэ эмхидхэл өөрынгөө аша туhые түрүүшынгээ жэлhээ харуулба. Энээнhээ урда жэлнүүдтэ манай ажахы ороохо тарянай бирагүй ургаса хуряажа абадаг hэн. Нёдондо тарая ургуулха звенонууд яhала баян ургаса хуряагаа бшуу. Мүн эдэ звенонуудаймнай гэшүүд ехэ салин хүлhэ болон нэмэлтэ түлбэри абаhа.

Манай совхозой партком партиин хараалhанай ёhoop социалис мүрысөө улам hайнаар эмхидхэхэ, онол аргыень нарижуулан hайжаруулха талаар тодорхой хүдэлмэри ябуулжа байдаг юм. Жэшээлхэдэ, малшадай хүдэлмэриин дүнгүүдые hapa бүхэнэй 5-да согсолон гаргадаг. Парткомой гэшүүд, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, ахамад мэргэжэлтэд фермэ болон гүүртэнүүдтэ хубааран ошожо, мүрысөөнэй дүнгүүдээр суглаа үнгэргэдэг, ажалша коллектив бүхэндэ бэлдэгдэhэн тусхай дэбтэр соо хэн ямар шалтагаан дээрэhээ даабари болон уялгаяа дүүргээгүйб, гээгдэлhээ гарахын тула юу хэхэ ёhoтойб гэhэн тэмдэглэл бэшэдэг юм.

Эдэ бүгэдэ хэмжээ ябуулганууд ажалай журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ туhалаа гэхээр. Гадна хүн бүхэнэй хэhэн хүдэлмэриие үдэр бүхэндэ бүридхэн бэшэхэ, журам эбдэгшэдые тэрэ дороно харюусалгада хабаадуулха хэрэгнай hайн үрэ дүн харуулна. Түрүү үүргэеэ эрхимээр дүүргэдэг коммунистнууд — манай эгээл найдаха хүнүүд ахамад зоотехник А. Ж. Комиссаров, Могой-Горхоной hү hаалиин фермые даагша А. Д. Дашеева, овощ ургуулагшадай звеное толгойлогшо Т. И. Шубина, Шартайн hү hаалиин фермые даагша Д. С-Д. Шалданов, хартаабха ургуулагшадай звеное даагша Д. С. Хартаев, hаалишад Е. Д. Убушеева, Л. Н. Голышева, тугалшан М. Д. Комиссарова, мал адуулагшад В. А. Хохоноев, В. С. Бодоев болон бусад туйлагдаhан амжалтада хубитаяа ехээр оруулна.

Манай совхозой ажалшад арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлые эршэтэ ажалаараа эхилбэ. Малай үбэлжэлгын хаhа hайн ябажа байна. Машина, техникэ заhабарилха, наг шэбхэ тарялан болон сабшалан дээрэ зөөхэ ажал улам эршэдэнэ. Тиигээгүйдэ аргагүй. Энэ жэлдэ дүүргэхэ түсэб болон уялгануудмай ехэ. Ушар тиимэhээ жэлэй эхинhээ абаhан эршээ hуладхахагүйбди.

В. СЫРЕНОВ,
Түнхэнэй совхозой директор.

«ХАРААЛАГДАҺАН ЗОРИЛГОНУУДАА БОДОТООР ШИИДХЭХЭ ТАЛААР АБАҺАН ЭРШЭ ДЭЛИСЭЕЭ, НИИТЭ ХҮСЭЛ ЭРМЭЛЗЭЛЫЕ ҮЛӨӨХЭ, ЭКОНОМИКЫЕ ПАРТИИНА БА ГҮРЭНЭЙ ЗҮГӨӨ ХҮТЭЛБЭРИЛГЫН ХЭМЖЭЭЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ, АШАГ ҮРЫН УРГАЛТЫЕ ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР ХҮГЖӨӨХЭ, ТЭРЭЭНДЭ ТОГТУУРИТАЙ ШЭНЖЭ ОЛГОХО ШУХАЛА.»

(КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй тогтоолhoo).

Елизавета Казановна Олмоева Кабанскын районой Байгал-Худариин совхозой Корсаковска hү hаалиин нэгэдэхи фермэдэ hаалишанаар хүдэлнэ

Хори гаран жэлэй туршада hаалишанаар таhалгаряагүй хүдэлжэ ябаhан Елизавета Казановна үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 3000 килограмм hү haahaнай түлөө «Мэргэжэлээрээ шалгарагша» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байна.

КПСС-эй Буряадай обкомой гэшүүн Е. К. Олмоева ниитын хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулдаг, фермынгээ хүдэлмэрилэгшэдтэй hонирхолтой хөөрөөнүүдые үнгэргэдэг, мүн уран hайханай бүлгэмдэ хабаададаг гээшэ.

Үнэн сэхээр, үндэр үрэ дүнгүүдтэйгээр хүдэлhэнэйнгөө түлөө Елизавета Казановна Ажалай Алдар Солын III шатын орденоор, Хүндэлэлэй олон тоото грамотануудаар шагнагдаhан байна.

Кабанскын районно партийна конференци дээрэ Е. К. Олмоева КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүнээр, мүн областной партийна конференциин делегадаар нэгэн дуугаар hунгагдаа.

В. ЦИБИН,
КПСС-эй райкомой инструктор.

...ҮРШЭЛӨӨ— ...ЛУУШУУЛДА

...нүхэдэйнгөө ...айгаа ямар нэ-... ...кан дурасхаал ...эй гэжэ арад ...эдэг бэшэ бай-... ...дэ, ажабайда-... ...рүү заншал, ...хүнүүдэй иимэ ...лар, оролдол-... ...ндэлөө бшуу. ...раа юрын хү-... ...о ажаллаhан ...хэрэгүүдэйнгээ ...заншалнуудаа ...лтэй заншал ...гөө мэргэжэл-... ...аха, ёhoтой хү-... ...е хүмүүжүүлхэ ...хөөрөөн соо-... ...хүсэлтэйб.

...иган хүбүүд, ...мта Буряадай ...ллахаар ком-... ...шалгаар 1935 ...дэ ерээ hэм. ...түрэл боло-... ...ятидаа ходо ...дэ ажаллажа ...шымнай үдэр-... ...урда үйлэд-... ...тоото асуу-... ...битдаhаниинь ...ээ тоодо хү-... ...мэргэжэлдэ ...hургаха хэ-... ...идэнэр ябуул-... ...гаабди. Тии-... ...хүмүүжүүл-... ...эри ябуулжа ...абди.

...ршада ЛВРЗ-... Энэ үе соо ...мэргэжэл-... Нёдондо жэл ...трументальна ...н байнаб. Нэ-... ...ндоо. Залуу-... ...ар хүдэлхэнь-... ...гайтай болоо ...гэжэ ажалhaa ...мэдүүлгэ бэ-... ...зай, хэд ...эл (стропаль-... ...нүүд үлэхэнь ...бодомжолхо-... ...хүн байба. ...нэр мэргэжэл-... ...рааhан хүдэл-... ...шобо. Өөры-... ...дэлхэ, намайе ...бии гэжэ ...дьхэлни нэгэ ...hанаамни тэг-... ...анович Зеле-... ...haha хүрөөд ...то хүдэлхэеэ ...гүлмэр, үшөө ...и хүбүүн гэр ...лаар дүрбэн ...дээрэнь гар-...

галсахын тула эхэдээ туhалжа, ажаллажа эхилээ hэн. Тиигэжэ Вася минии hурагша болоhон юм. Хүбүүнэй эрмэлзэл зориг мэргэжэлээ шудалха ябадалдань гол үүргэ дүүргээ гээд hанагшаб. Вася уданшьегүй өөрыгөө даагаад, амяараа ажаллажа шадаха байhанаа элирхэйлээ hэн. Василий Иванович мүнөө цехэй эгээн урдаа хараха хүдэлмэришэдэй нэгэн болонхой. Тэрэнэй партида ороhooрнь олон жэл үнгэрөө. Би ажалhaa болиходоо, өөрынгөө хайрсаг (тумбочка), бүхы зэр зэмсэгээ дүшэ hая гараhан дүү нүхэр — шабидаа В. И. Зеленидэ барюулаа hэм. Харин хүдэлжэ байhан станогоо А. Бакакинда найдааб. Энэ залуу хүбүүн гурбан жэлэй урда тээ албанhaa табигдажа, манай цехтэ хүдэлхөөр ороо бэлэй. Тиихэдэнь би тэрэниие мэргэжэлдээ hургажа эхилээ hэм... Мүнөө Александр коммунист болонхой. Суг хүдэлдэг нүхэдэйнгөө этигэл найдабари бүрин дүүрэнээр харюулдаг, ёhoтой хүдэлмэришэн болоо бшуу.

Эндэ дурдагдаhан эдэ хоёр хүдэлмэришэн мэргэжэлдээ минии дүршүүлhэн хүнүүдэй эгээл шадамар бэрхэ, эдэбхитэйшүүлэй жэшээ мүн.

Залуу үетэниие ажалда дүршүүлхэ, мэргэжэлдэнь дадхааха, тэдэнэй болбосорхо, хүмүүжэхэ ушарта нүлөө үзүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри заводой үнинэй түрүү хүдэлмэришэд ябуулhаншье, бэелүүлдэгшье байха. Тэдэнэй дунда ажалай ветеранууд А. Л. Смирнов, Б. З. Поздеев, Ф. А. Абагаев, С. Г. Попов, П. В. Чепелев болон бусадые нэрлэлтэй.

Һүүлэй үедэ бидэндэ, ветерануудта парти, гүрэн түрэмнай анхаралаа ехээр хандуулна. Бидэнэр совет залуу үетэнөө хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бүри ехэ хубитаяа оруулхын тула оролдохо зэргэтэй болонобди. Тиихэдээ өөhэдынгөө хэжэ ябаhан ажал хэрэгүүдые найдамтай гарнуудта барюулжа шадаха ха юмбибди.

Е. КУРОЧКИН,
ажалай ветеран,
1944 онhoo КПСС-эй гэшүүн.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАТ

МАЛШАДЫЕ ҺАЙНААР ХАНГАХАБДИ

Түб hууринhaa холуур байрлажа ажалладаг манай малшад ороhон ерэhэн хүниие ехэ баяртайгаар угтадаг, hониниие дуулаха ехэ дуратай байдаг. Илангаяа наймаанай машиные хүлеэжэ, саг соогоо эрьеэгүй hаань, энэмнай юун болобо гээшэб гэлдэн hанаата болохо. Энэньшье гайхалгүй бшуу. Зонhoo холо, үсөөхэнөөрөө байhан ямаршье хүдэлмэришэдэй hанаанда шэнэ хүнүүдтэй уулзаха хүсэл түрэдэг ха юм. Хүлеэгдэhэн хүниинь хэрэгтэй эд бараатай, эдеэ хоолой зүйлнүүдтэй буухадань бүришье баярлангүй яахаб? Илангаяа мүнөө малай үбэлжэлгын үедэ тэдэмнай өөдэ нара хараха сүлөөгүй, янгинама хүйтэн соо эхэнхи сагтаа газаа ажаллана, хүндэшье haa, хүндэтэй үүргэеэ дүүргэнэ ха юм.

Хэжэнгын совхозой малшадые хангадаг 1-дэхи автомагазинда би Дамба нүхэртэеэ хүдэлнэб. Манай сахариглан ябажа хангадаг оршон соо хонишодой арбан табан бригада, hү hаалиин дүрбэн фермэ, hубай үхэрэй долоон гүүртэ байрладаг. Даалгагдаhан малшадай ажалладаг бүхы точконуудые долоон хоног соо нэгэ дахин тойрожо үрдинэбди. Заримдаа энэмнай бүтэжэ үгэншьегүй байхаяа hанадаг.

Гэбэшье холын гүүртэнүүдтэ байhан малшадые хэрэгтэй хубсаhа хунараар, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр ямаршье сагта таhалгаряагүй хангаха гээшэ манай нангин уялга мүн. Үнгэрэгшэ 1983 онойнгоо түсэбые бидэ үшөө сентябрь hapaдa дүүргээ hэмди. Тиигэжэ жэлэйнгээ даабариие 30 мянган түхэригөөр үлүүлhэн байнабди.

Хубсаhа хунар наймаалхадаа жэлэй дүрбэн сагта тааруулжа, жэшээнь, мүнөө үедэ эхэнхинь үбэлэй хубсаhа, валенка, хүдэhэн бээлэй, хубэнтэй хүүртиг гэхэ мэтые заатагүй абажа ябадагбди. Ажалшадай захилнуудые тэмдэглэдэг, тэрэнэй дүүргэгдэhэн, үгыень харуулха тусхай дэбтэртэйбди.

Мүнөөмнай хүн зоной алибаа хэрэглэмжэ ехэ болоо. Мүн ажалшадаймнай салин хүлhэншье нилээд дээшэлээ гээшэ. Олон залуушуул мал ажалда хүдэлнэ. Тиигээдшье зомнай шэнэ түхэлэй гоё хубсаhа үмдэхэ дуратай болонхойнь мэдээжэ. Тэд тиимэ хубсаhа хунар, гэр байдалай хэрэгсэлнүүд үшөөшье хомороор гаргагдана.

Мүн манай Хэжэнгын худалдаа наймаанай кустда түрүү хүдэлмэрилэгшэд олон. Тэдэнэрэй дундаhaa Ушхайтын совхозой хүн зониие хангадаг автомагазинай наймаашан Вера Жанаевна Жанчиковае онсо тэмдэглэхээр байна. Энэ хүмнай нүхэртэеэ хамта яhала олон жэлдэ хүдэлжэ, дүй дүршэлтэй болонхой, жэлhээ жэлдэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, ажалшадай hайн юрөөлдэ хүртэдэг.

Автомагазиндаа мүн эдеэ хоолой зүйлнүүдые абажа ябадагбди. Тиихэдээ ногоон сай, дабhа, тамхи, зуруул болон бэшэ зүйлнүүд ходо бии байдаг. Заримдаа хилээмэ, хэрэгтэй сагтань сагаан гурил наймаалнабди.

Үшөө тиихэдэ наймаалагша жолоошон гэжэ хүн байха гэгдэдэгшье haa, зөөжэ наймаалхадаа гэр бүлөөрөө хүдэлхэдэ дээрэ гэжэ hанагшаб. Гэбэшье иигэжэ хүдэлдэг зон үсөөн байдаг. Тэд элдэб шалтагаанаа дурдалсаад миин hууха бэшэ, харин урдаа хараха малшадаа бүри hайнаар хангажа, баатарлиг ажалдань арга бүхөөрөө туhа хүргэхэ шухала. Мүн али нэгэ автомагазинай эбдэржэ гү, али ондоо ушарhaa гараха аргагүй байхадань, орондонь ябуулха тусхай машинатай байбал, хангалга бүришье таhалгаряагүйгөөр ябаха бэлэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын албанаархид, соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, автомагазинуудай наймаалагшад, медигүүд хамтаржа, ажалшадые комплекснoop хангадаг болоhониинь hайшаалтай. Гэбэшье энэ hонин шэнэ үүсхэлдэ заримамнай хайша хэрэгээр, анхаралгүйгөөр хандана.

Мүнөө үедэ манай ороной бүхы ажалшад 1984 оной мартын 4-дэ болохоёо байhан СССР-эй Верховно Советэй hунгалтада үргэнөөр бэлдэнэ, ажалай бэлэг барюулхые эрмэлзэнэ. Мүн манайшье бүлэ өөhэдынгөө хубитые оруулха зорилготойгоор гүрэн түрынгөө дээдын органой hунгалтын үдэр болотор байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэб дүүргэхэ гэhэн уялга абанхайбди.

А. ДАНЗАНОВА,
Хэжэнгын райпогой автомагазинай наймаалагша, совет эд хэрэглэгшэдэй кооперациин отличник.

,,Хүн зониие элсүүлhэнhээ, хүнүүдэй даалгагдаhан хэрэгтээ зохёохы ёhoop хандалгаhaa, социалис мүрысөөе саашадань хүгжөөлгэhөө манай амжалтанууд ехээр дулдыдаха."

(Ю. В. АНДРОПОВ).

ҺААЛИШАН НЭРЭЕЭ АЛДАРШУУЛАН...

ХҮН БҮХЭН өөрын оюун бэлигтэй, дүрэ шадабаритай байдаг гээшэ. Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эрхим hаалишан Анна Бадмацыренова мэргэжэлээрээ хананги юм. Тэрэ зуруудой модото сабшалан болон бэлшээриин дунда оршодог Дэлэн гэжэ багахан hууринда түрэhэн, ехэ болоhон намтартай. Тэндэhээнь тиимэ холошье бэшэ улад зоной дуунда ороhон Сэлэнгэ мүрэн мэлмэрэн урдадаг. Анна балшар бага наhанhaa хабар, зунай зулгы дулаан сагта үетэн нүхэдтэеэ намдуухан урасхалтай Сэлэнгын эрьедэ ходо ерэдэг бэлэй. Хэды гүлмэрхэн ябабашье haa, энэ жэлдэ ногооной гараса ямар гээшэб, малда хүрэмөөр үбhэн сабшагдаха ха гү гэжэ адагладаг hэн.

Анна басаган арбан дүрбэ наhатайдаа колхозой фермэдэ hаалишанаар хүдэлжэ эхилhэн юм. «Үнеэнэй hүн хэлэн дээрээ» гэhэн арадай оньhон үгын сэсэн мэргэн байхые хүдэлмэриингөө дүй дүршэл дээрэhээ мэдэхэ болоо бэлэй. Тэжээлэй дутамаг байhанhaa үнеэдэй шэмээ татахые нэгэнтэ бэшэ үзэhэн aаб даа.

Гэхэ зуура Загастайн сомоной Советэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой сабшалан hайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Колхозой хамтын суглаан дээрэ энээн тухай шанга хөөрэлдөөнэй болоhые Анна Бадмацыренова элихэнээр hанана. Суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, дайнай ба ажалай ветеран Шарап Очиров сабшалан эрхилхэ хэрэгтэ ушардаг дутуу дундануудые тоб байса элирүүлhэн, тоо баримтануудаар гэршэлhэн юм.

Тиихэдэ залуу hаалишан Луговод үбгэнэй тон зүб ажаглалта хэhые гүн сэдьхэлhээ дэмжэhэн юм. Сабшалан заатагүй hайжаруулха гэhэн хүнүүдэй халуун эрмэлзэл, оролдолго тэрээндэ ойлгосотой байгаа бшуу. Анна Ешидоржиевна Бадмацыренова гушан гурбан жэлэй турша соо тугалшанаар, hаалишанаар хүдэлжэ зуураа, ажалай эрхим дүйлэн амжалта, малай ашаг шэмые дээшэлүүлгэ имагтал hайхан үбhэнhөө, холимог болон буйлуулагдаhан тэжээлhээ дулдыдадаг байгаа гэжэ шэбшэнэ.

Анна Бадмацыреновагай ажал хэрэг анхан эхилхэhээ урагшатай байhан. Энэнь малшан эхэнэрэй бага наhанhaa малда дуратай, ажалша бүхэриг, оролдосотой байhанhaa болоо гэхэдэ алдуу болохогүй. Анна нютагай үүлтэрэй үнеэдhээ хоёр жэл удаа дараалан тус тусhаань 1500 килограмм hү haahaн байгаа. Энэмнай табяад онуудай эхеэр туйлагдаhан дүн шуу.

— Хүнэгөө барибал, үнеэдтээл яаранаб, — гэжэ Анна хөөрэдэг. Үнеэдые шадажа haaxa гээшэ фермэ дээрэхи гол ажал ха юм даа.

1970 ондо оньhон аргаар үнеэдые haaдаг боложо, hаалишадай хүшэр ажал нилээд хүнгэдхэгдөө hэн. Сэхыень хэлэхэдэ, иимэ орёо оньhон техникээр үнеэдээ haaжа шадаха гүбди гэжэ hаалишад түрүүшээр бэедээ этигэжэ ядаа бэлэй. Оньhон аргаар үнеэ haaлга юрын хэрэг бэшэ, эндэ дүй дүршэл, эрдэм мэдэсэ хэрэгтэй.

Оньhон аргаар үнеэнэй hү haaжа эхилhэн түрүүшын хүшэр үдэрнүүдые Анна мүнөөшье мартадаггүй. Оролдохошье, яарахашье, тулихашье саг тохёолдоhон байха. Зоотехник тэрээндэ яhала туhалаа hэн. Яараhанай хэрэггүй, саб байса удаа дараалан юумэеэ бүтээхэ шухала гэжэ заабари үгөө.

Он жэлэй ошохо бүри Анна дүршэлтэй боложо, оньhон аргаар үнеэдые haaлгада эдитэй болоо. Һаалишан хүн хадаа үнеэн бүхэнэйнгөө абари зангые hайн мэдэхэ ёhoтой гэжэ Анна тоолодог. Тиихэдэ залуу hаалишан 18 үнеэдтэй байгаа. Харин мүнөө 24 толгойе харюулhана.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ Анна Ешидоржиевна үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2861 килограмм hү haaгаа. Хоёрдохи жэлдээ hаалишан ... Гэбэшье гурбан мянганай хилэ дабахэ хүсэлынь үнгэрhэн жэлэй декабриин эхеэр бодото дээрээ бэелүүлэгдээ hэн. 1983 ондо түрүү hаалишан үнеэн бүриhөө 3200 килограмм hү haaнхай.

Анна Ешидоржиевнагай үнэн сэхэ, эршэтэ ажалые гүрэн түрэмнай үндэрөөр сэгнэнхэй. Шударгы, бэрхэ hаалишан А. Е. Бадмацыренова Ажалай Алдар Солын III шатын орденоор, В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн баярай медаляар, КПСС-эй обкомой, республикын Верховно Советэй Президиумэй, КПСС-эй горкомой болон райсоведэй гүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаhан. Коммунист Бадмацыренова Загастайн сомоной Советэй депутадаар олон дахин hунгагдаhан байна.

Булагай фермынхидэй туйлаhан амжалтада өөрынь ганса бэшэ, мүн эндэл hаалишанаар хүдэлдэг Олег хүбүүнэйнь оруулhан хубита бии. Загастайн дунда hургуули дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр эхынгээ хүдэлжэ байhан фермэдэ ажаллахаяа ерээд, түрүүшээр үхэр адуулаа, удаань үнеэдые даажа абаа hэн. Һү haaлгаар тэрэ хүбүүнэй ажалай дүнгүүд яhала hайн, колхоз доторoo эрхимүүдэй тоодо оронхой. Энэньшье ойлгосотой. Эхэнь ажалай баян дүй дүршэлдэ hургажа, хүнгэн бэшэ мэргэжэл шудалхадань туhалhан, заабари захяа үгэhэн байха.

Анна Ешидоржиевнае Сэлэнгын районой партийна конференциин делегадаар, областной партийна конференциин делегадаар hунгахадаа, коммунист Бадмацыреновада ехэл этигэл найдабари үзүүлээ гээшэл даа. Тэрэниинь харюулжа шадахашье байха.

Р. БАЛДАНОВ.

ҺУРГАН ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭ

Хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын районой үйлэдбэриин управлениин сёдолой ателье. Эндэ Антонида Ильинична Попова хори гаран жэлэй туршада хүдэлжэ байна. Нэгэ газарта олон жэлдэ хүдэлхэдөө, ажалай баян дүй дүршэлтэй болоhониинь мэдээжэ aаб даа.

— Антонида Ильиничнагай хубсаhа эсхэжэ байхые харахаhа урматай даа. Бүд хайшалхыень харахадаа бүри гайхахаш. Хэжэ байhан юумэниинь бүри агшан зуура бэлэн болоодхихо, — гэжэ ательегэй начальник Фаина Сергеева хөөрэнэ.

Һайнаар хүдэлхэ, ормоёо дүүргэхэ гэжэ оролдодог байhаниинь өөрынь сэдьхэлэй hургаал aаб даа. Управлениин оёдолой атальедэ хүдэлхэеэ ерэhэн басагадые хүмүүжүүлхэ, оёдолшоной ажалда hургаха гэжэ ходо эрмэлзэжэ ябадагынь бүришье hайшаалтай. Тэрэнэй hурган хүмүүжүүлhэн, ажалай үргэн замда гаргаhан басагад эндэ олон. Жэшээнь, Нина Бальчиндоржиева мүнөө бригадираар хүдэлжэ байна. Тэрэниие Антонина Ильинична партида абахыень зууршалаа hэн. Юрэдөө, «Тоня абгай» гэжэ захаhaa хүндэлдэг гээшэ.

Энэрхы сэдьхэлтэй, залуу үетэниие ажалша бэрхээр hургахые оролдоhоной гэршэнь энэ болоно бэшэ гү?

Гадна партиин гэшүүн нүхэр Поповае управлениин коммунистнууд өөhэдынгөө партийна организацинга секретаряар хоёрдохёо hунгаад байна. Энэ ехэ хүндэтэй этигэл найдабари мүн болоно. Тэрэниинь өөрынгөө эдэбхитэй ажал ябуулгаар харюулжал ябадаг. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй даабариие 110 процент дүүргэhэн алдартай. Ажалай ветеран, hурган хүмүүжүүлэгшэ Антонина Ильинична Попова областной партийна XXXII конференциин делегадаар hунгагдаhан байжа, республикын коммунистнуудай ехэ хуралдаанда хабаадалсаха ехэ зол хубида хүртөө.

Е. СУРМАЧ,
хүдөө бэшэгшэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. И. Попова.

Авторай фото.
Хяагтын район.

Инженер Бабулевичэй Лениниана

Үзэмжэгүйхэн саарhан гадартай бишыхан ном... Удаахан сагай үнгэрhэнhөө шарлашаhан газетын саарhан. Уншажа ядахаар болоhон барлагдамал үзэгүүд. Теэд энэ номые иража харабал, түүхын hэбшээгээр халуунаар анхилха. «В. Ленин. Агууехэ үүсхэл. 1917 он» гэhэн гаршаг гадар дээрэнь бэшэгдэнхэй.

— Ленинэй мэндэ ябахадаа бэшэhэн статьятай энэ ном бидэндэ угаа сэнтэй юм. Энэ хадаа минии хамаг суглуулбариин шэмэг болоно гэжэ тоолодогби,— гээд нүхэрни номой хуушаржа байhан хуудаhануудые ирахадаа хөөрэнэ.

...Москвагай инженер Александр Евгеньевич Бабулевич энэ өөрынгөө ленинианые хорин таба шахуу жэлэй туршада суглуулжа байдаг юм. Энэ хадаа В. И. Ленинэй болон тэрэнэй тэмсэлшэ нүхэдэй ажабайдалтай ба ажал ябуулгатай холбоотой номууд, буулгагдаhан фото-зурагууд, миндаhан дээрэ бэшэлгэнүүд ба бусад материалнууд мүн болоно. Дэлхэйн олон ондоо хэлэн дээрэ бэшэгдэhэн 300 шахуу ном, 800 гараң фото-зурагууд энэ суглуулбари дотор бии.

— Ленин тухай хамаг бүхы документнүүд ба фото-зурагууд гүрэнэй хадагаламжада — КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институтда, В. И. Ленинэй Түбэй музейдэ байдаг гээшэ бэзэ?

— Тон зүб,— гэжэ Бабулевич харюусана.— Ленин тухай бодото материалнууд сэгнэшэгүй ехэ национальна баялиг мүн. Зүгөөр эдэмнай гүрэнэй суглуулбаринуудта байлгагдаха ёhотой. Ленин тухай темэ барагдашагүй ехэ. Коллекционерэй хубидашье бага бэшэ юумэн үлэнэ хэбэртэй. Жэшээнь, В. И. Ленинэй мэндэ ябаhан үедэ хэблэгдэhэн номууд, харин оронуудта урданьшье, мүнөөшье хэблэгдэн гараhан номууд олон. Ленин тухай, тэрээнтэй сугтаа ябаhан тэмсэлшэ нүхэд тухай бэшэгдэhэн мүнөө сагай номууд, монографинууд, мемуарнууд, тэрэшэлэн грам-мофон дээрэ бэшэгдэhэн дурдалганууд тон түргөөр тараагдана гээшэ. Тиигээд эдэмнай баhал библиографическа шухаг зүйлнүүд болоно ха юм даа. Жэшээнь, Владимир Ильичэй түрэhөөр зуун жэлэй ойдо зорюулжа, зарим гар бэшэгүүдынь тэрэ зандань буулгагдан барлагдаа бэлэй.

— Минии суглуулhан ном бэшэгүүдэй хабтаhанууд соогуур, шкафууд дээгүүр тооhондо дарагдажа хэбтэхэгүйень хүсэхэ байнаб. Ленинскэ темэ хододоо шухала удхатай юм. Ленинскэ үгэ үдэр бүхэндэ мантаяа дайралдана — мүнөөдэрэй газетын түрүү бэшэг соо, үглөөнэй радио-дамжуулгада, лозунгдо, дуун соо оруулагдаhан байха. Минии суглуулhан материалнууд ходо-доол хэрэглэмжэдэ хабаадуулагдажа байдаг. Бүхэсоюзна «Знание» бүлгэмэй зүгhөө би Москвагай предприятинууд дээрэ лекци уншадагби, ленинскэ выставкэ, стенднүүдые эмхидхэдэгби. Тиимэhээ ном судар-нуудhаа гадна В. И. Ленин тухай, тэрэнэй нүхэд Я. М. Свердлов, Ф. Э. Дзержинский, М. И. Калинин, С. М. Киров... тухай уран зурагаар хангагдаhан материалнууд минии суглуулбариин гол хубинь болоно гэжэ тоолодогби. Зүгөөр уран зохёолой хэдэн гар бэшэгүүд, жэшээнь, П. Павлиновай (СССР), Алексын (Чехословаки) болон бусадай зураhан В. И. Ленинэй графическа портредүүд бии. Теэд эдэмнай гол түлэб уран зураашадай болон скульпторнуудай зохёолнуудай буулгабаринууд, журнал, газетэ ба брошюрануудhаа хэгдэhэн буулгабаринууд болоно. Олониитын дунда үргэнөөр тараагдадаг хэблэлнүүдэй хадагалагдадаггүй, имагтал үсөөхэн хэhэгүүдэйнь номой хадагаламжын газарнуудта үлөөгдэдэг хадань эдэ буулгабаринуудынь баhал онсо өөрэ библиографическа шухаг зүйлнүүд болоно гээшэ. Мүнөө намда 800 гаран буулгабари, фото-зураг бии. Тэдэмни хатуу саарhатай, адлихан хэмжээнэй хуудаhануудта няагдаhан, тематическа хабтаhануудта хубаарилжа оруулагдаhан байха юм. Ленинэй хажууда байлсаhан хүнүүдэй хэд байhыень тодоруулха гээшэ зурагтай материалнууд дээрэ хэгдэхэ тон hонирхолтой шухала хүдэлмэри болоно. Зурагтай баримта материалнуудые суглуулаад, хэрэглэмжэдэ зорюулхадашье зохид ааб даа. Лекци уншахадаа, хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө зурагуудые, фото-зурагуудые, номуудые, Ленинэй хэлэhэн үгын грамзапись, үеынь хүнүүдэй дурдалгануудые ходо хэрэглэдэгби. Нүхэдэйнгөө гуйлтаар ленинскэ темэдэ нүүдэл выставкэнүүдые хүдэлмэри дээрээ эмхидхэдэгби. Эгээл hүүлдэ Бүхэсоюзна субботнигой урда тээхэнэ, 1983 оной октябрьда, «Агууехэ үүсхэлэй» түрүүшын ном выставкэдэ харуулагдажа, манай хөөрэлдөөн эндэhээл эхилээ hэн. Ленин тухай hонирхол ехэ ааб даа. Буулгамал бэшэгүүдэй, илангаяа Ленинэй мэндэ ябахада үнэн бодото зурагуудай выставкэнүүд илангаяа hонирхол ехээр татадаг. Тиимэ выставкэ эмхидхэhэнэй, хөөрэлдөө үнгэргэhэнэй hүүлээр манай хүнүүд өөhэдөө шэнэ экспонадуудые асаржа, суглуулбариемни нэмээдэг заншалтай.

Олег ТОРЧИНСКИИ.
(АПН).

ЛЕНИНЭЙ ДҮРЭ, ХҮШӨӨ БҮТЭЭГШЭ

Мэдээжэ совет скульптор, СССР-эй арадай уран зураа-ша, Ленинскэ шангай лауреат Лев Ефимович Кербелиин мастерскойдо ехээр сэдьхэлээ хүдэлэн ерээ бэлэйб. Яахадааб гэхэдэ, манай саг үеын нэрэтэй солотой, элитэ ехэ олохон хүнүүд эндэ ерэжэ ошоhон ааб даа. Дайнай ба ажалай баатарнууд, космонавтнууд болон артистнууд, гүрэнэй ба ниитын элитэ ехэ ажал ябуулагшад тэрээндэ дүрэеэ зуруулhан байдаг.

...Мастерскойн богоhо алхажа орон сасуугаа, тэндэ уран зураашын ехэл сулөөгүй, эршэмтэйгээр ажаллажа байhыень ойлгоо бэлэйб. Студиин ханануудта үлгөөтэй байhан фото-зурагууд дээрэ скульпторай яажа ажалладаг байhыень харабаб. Үшөөл дүүргэгдээгүй байhан зураг дээрэ дэлхэйн түрүүшын космонавт Гагаринтай тэрэ зэргэлээд зогсожо байба. Юрий Алексеевич скульпторто юушьеб харуулна, тэрэ өөрынгөө үргэн шарайгаар энеэбхилэн харагдана... Фото-зурагууд дээрэ таниhан нюурнуудай олон гээшэнь. Уран зураашын нүхэдэйнь автографууд, шогтой зугаатай бэшэгүүд, шүлэгүүд болон зурагууд мастерскойн нэгэ ханаар дүүрэн табяатай.

Студи дотор гол зүйлынь юуб гэхэдэ, олон тоото скульптурна портредүүд, хүшөөнүүдэй түхэлнүүд болоно. Кербель хадаа СССР-тэхи, мүн дэлхэйн олохон оронуудтахи 60 хүшөөгэй, мүн 200 гаран скульптурна портредэй автор юм. Тэдэнэй дунда Ленин тухай темэ гол hуури эзэлдэг. Би эндэ асуудал hуража эхилбэб:

— Лев Ефимович, пролетарска революциин вождиин түхэл шарай яахадаа танай уран хүдэлмэриин гол темэнүүдэй нэгэниинь болоhон байнаб?

Скульптор хэдыхэн соо бодолгото боложо байтараа, харюусажа эхилбэ:

— Ленинэй нүгшэhэн үедэ би долоотойшье болоодүй ябааб. Наhаар багашье hаа, 1924 оной январиин 21-эй тэрэ хүйтэн үдэрые hайн hананаб. Түрэлхидэйнгөө нюдөөрөө уhа гүйлгэн байхыень харахадаа, гайтайл юумэ болобо ха гээд ойлгоо hэм. Намда тэдэмни иигэжэ хэлэбэ: «Ленин нүгшөө». Хожомынь бидэ «Красная новь» журнал абаа бэлэйбди. Тэрэнэй гадар дээрэ хуурсаг соо хэбтэhэн Ленинэй фото-зураг харабаб. Тэрэ намайе ехээр гайхуулжа, тэрэнние хараад зуража эхилээ бэлэйб...

Тиигээд юhэдэхи класста hуража байхадаа, Владимир Ильичэй барельеф бүтээhэн хүм. Энэ бүтээлыемни Надежда Константиновна Крупская харуулба. Тон адлихан дүрсэтэй бүтээл болоо гэжэ тэрэ хэлээ hэн. Һайн дураараа уран зураг эрхилэгшэдэй выставкэ дээрэ тэрэ барельефни шанда хүртэhэн юм. Энэ хадаа минии түрүүшын шагнал байhан юм. Хожомынь Уран зурагай академидэ hуража байхадаа, Ленинэй түхэл дүрые дахинаа зурадаг болоо hэмби. Гэбэшье гитлеровскэ Германитай дайнай эхилхэдэ, hуралсалаашье, ажалаашье орхихо ушартай бологдоо hэн. Би Хойто зүгэй фронтдо дайлалдаhан байнаб.

Дайнай дүүрэhэнэй hүүлээр дахинаа Ленинэй түхэл дүрые hонирхон зурадаг болобоб,— гээд Лев Ефимович хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.— Олон совет зураашад, хариин оронуудай урашуулшье Совет гүрэнэй үндэhэ hуури табигшын скульптурна зурагуудые бүтээдэг байгаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Мэдээжэ совет скульптор Андреев үлэмжэ hайн зохёолнуудые бүтээhэн гэжэ hанадагби. Ленинэй мэндэ ябахада түхэл дүрыень тэрэ буулган абажа шадаhан юм. Олон үеын совет уран зураашад вождиин тэрэ зурагуудhаа эхи абажал буулгаhан байха. Түрүүшээр бишье тиимэ нүлөөн доро ябагша hэм. Удаань яажа Ленинэй түхэл дүрые зураглан харуулха тухай өөрын бодолтой болоо hэм.

— Та Ленинэй дурасхаалда Гаванада табигдаhан хүшөөгэй автор гүт? Тэрэ Кубада болоhон революциин 25 жэлэй ойдо зорюулагдажа, 1984 оной январьда Кубын ниислэлдэ нээгдэбэ бшуу. Энэ хүдэлмэритэеэ танилсуулыт даа.

— Гаванадахи Ленинэй нэрэмжэтэ парк соо табигдаhан хүшөөгэй hуури харахадаа, тэрэнние Кубын ороной бүхэли сагаан мрамор шулуугаар бүтээхэ гэhэн бодол түрэhэн юм. Би хадаа энэ хүшөөе бусадта адли бэшээр, онсо өөрсөөр бүтээхые хүсэhэн байгааб. Сүлөөтэ аралда Ленинэй ерээд байhан шэнгеэр, тэрэнэй hургаалай, мүн хүсэл бодолой Кубын ажалшадта дүтэ болоhон гэжэ харадагби. Энэ хүшөө 9 метр үндэртэй, 12 метр үргэнтэй байха. Кубын бэлигтэй бэрхэ архитектор Антонио Кинтана гэгшэтэй нягта холбоо барисаатайгаар хүдэлөөб. Хүшөөдэ хабаатай дүтын оршон тэрэнэй зураглалаар бүтээгдэнэ гээшэ. Һаяшаг Антонио Кинтана СССР-эй Уран зурагай академиин хүндэтэ гэшүүнээр hунгагдаа. Тэрэнние үнэн зүрхэнhөө амаршалха байнаб. Энэ хадаа Кубын архитектурын ба шэнэ Кубын бүхы соёлой аша габьяае мэдэрhэн ушар болоно ха юм. Би тэрээндэ тон ехэ баяртайб.

— Уран бүтээлэй талаар саашадаа ямар зорилготойбта?

— Портредүүдые бүтээхэ ехэ дуратайб.

Манай үеын хүнүүдэй түхэл дүрсэнүүдэй галерей байгуулхые, манай үе сагай шэнжэнүүдые харуулха хүсэлэнтэйб.

Игорь НЕМИРА.
(АПН).

КПСС-эй ЦК-гай ПРОЕКТЫЕ ЗҮБШЭН ХЭЛ...

БУЛТАНҺААМНАЙ ДУЛДЫ...

ЮРЭНХЫ эрдэмэй hургуулиин hурагшадые hургалга, хүмүүжүүлгэ ба тэдэнэй ажалда бэлдэлгые саашадань нарижуулан hайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1977 ондо баталан абаhан тогтоол дотор hурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлгэдэ, hургалгада, мүн мэргэжэлээ шэлэн олсогодо онсо анхарал хандуулагдаа хамнай. Харин мүнөө «Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй hургуулине хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проект зүбшэн хэлсэгдэжэ байна гээшэ. Энэ проектые алишье талаарнь hайшаажа, дэмжэжэ байhанаа мэдүүлээд, өөрынгөө бодолнуудые хэлэхэ дуран хүрэнэ. Түнхэнэй районой hургуулинуудта hурагшадые hургаха, хүмүүжүүлхэ ба ажалда бэлдэхэ хэрэгые нарижуулан hайжаруулха тушаа районой партийна организаци нилээн ехэ оролдолго гаргадаг байна. Районой колхозуудай, совхозуудай арга боломжонуудые хараада абан, харьяата предприятинуудта 9-дэхи, 10-дахи классуудай hурагшадые ажалда hургаха асуудалнууд тодорхойлогдоо hэн. Һурагшадые ямар мэргэжэлнүүдтэ hургахаб, ямар предприятинууд харюусалгатайб гэжэ 1981 оной декабриин 29-дэ арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой зүблөөн дээрэ тодорхойлогдоо бэлэй.

Районой олонхи hургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд hуралсалай-материальна үндэhые бэхижүүлхэ тушаа оролдоо. Һургуулинуудые шефтээ абаhан предприятинуудай түсэбүүд болон уялганууд соо энээн тушаа асуудал табигдаhан байха. Зүүн-Мүрэнэй, Горхоной, Толтын, Хэрэнэй дунда болон Туранай найман жэлэй hургуулинуудай директорнууд, багшанарай коллективүүд hурагшадые ажалда дуратайгаар hургаха, хүмүүжүүлхэ, хожомойнь мэргэжэлые зүбөөр шэлүүлхэ эрхэ байдал байгуулхын тула яhала ехэ хүдэлмэри ябуулhан байна.

Мүнөөдэрэй байдалаар хаража үзэхэдэ, юрэнхы эрдэмэй 19 hургуулида 18 мастерской гэрэй ажал эрхилэлгын 8 кабинет бии. Эдэ hургуулинуудта ажалай hуралсал яhала hайнаар эмхидхэгдэнэ.

Тракторист-машинистын мэргэжэлээр 6 hургуулида үхибүүд үйлэдбэриин hуралсал гарадаг. 1982—1983 онуудай hуралсалай жэлдэ 37 хүн гурбадахи классай трактористын, 101 хүн хүдөөгэй механизаторнуудай үнэмшэлгэнүүдые абаhан юм. Толтын болон Хойто-Голой дунда hургуулинууд энэ хэрэгтэ hайнаар хандаа. Зүүн-Мүрэнэй дунда hургуулиин багша, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тэмдэгтэ хүртэhэн Д. Д. Хоборков кабинедээ яhала hайнаар бэлдэнхэй. Мүнөө 3 hургуулида трактородромууд бии. Үшөө хоёр hургуулида трактородром түхеэрэглэхээр хараалагдана.

Ажалай Улаан Тугай ордено «Сибирь» колхоздо hурагшадай үйлэдбэриин hуралсал ба мэргэжэлыень шэлүүлэн олгохо хүдэлмэри hайнаар эмхидхэгдэнхэй. Тус колхоз hүүлэй жэлнүүдтэ Түнхэнэй дунда hургуулида «ГАЗ-53» түхэлэй хоёр автомобиль, «Т-40», «МТЗ-80», «ДТ-75» түхэлэй тракторнуудые болон хүдөө ажахын бусад машинануудые, 90 гектар газар үгэhэн байна. Энээнhээ гадна hургуулиин дүүргэгшэдэй түрэл ажахыдаа хүдэлхэеэ үлэхэдэнь колхозой правлени гэр байра, мүнгэ үгэдэг. Тус ажахын түрүүлэгшэ нүхэр Ю. П. Седов арга шадалаараа түрэл hургуулидаа туhалха гэжэ оролдодог юм. Юундэб гэхэдэ, мүнөө hургуулида hуража байhан hурагшад хэдэн жэлэй үнгэрхэдэ, түрэл колхозойнгоо ажалшад болохо гэжэ тэрэ hайн ойлгоно бшуу. Мүнөө эндэ ажалай болон амаралтын hайн лагерь баригдаанхай. Зунай сагта поли дээрэ хүдэлжэ байhан үхибүүдые эдеэ хоолоор нэгэтэшье таhалдуулдаггүй.

Тоорын дунда hургуулида үхибүүдые ажалда бэлдэлгэ hулашаг байhан аад, мүнөө бараг болоо. Тус hургуулине иимэ байдалhаа гаргахын тула арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдком 1982 оной октябрь hарада тусхай шиидхэбэри абаhан байгаа. Тэрэнэй ёhоор, энэ hургуулида «ГАЗ-53» түхэлэй автомашина, 2 комбайн, моортэй трактор, хүдөө ажахын машинануудые, мастерскойдонь хэрэгтэй зэр зэмсэгүүдые худалдажа абаха мүнгэ hомолхо, машинаар үнеэдые hаажа hурахынь тула 9—10-дахи классуудай басагадые Зүүн-Мүрэнэй hүhэнэй комплексдо автобусоор зөөхэ, энэ хэрэгтэ hургаха мэргэжэлтые оложо үгэхэ гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозые районно Соведэй гүйсэдком уялгалhан юм. Тэрэ уялгаяа колхоз муу бэлээр дүүргэбэ.

Манай районой hургуулинуудта имагтал ажалай hуралсалые hайнаар эмхидхэдэг бэшэ, мүн кружогуудай хүдэлмэриине эдэбхитэйгээр ябуулдаг. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ hайнаар нүлөөлдэг багшанар олон. Харбяангуудай 8 жэлэй hургуулида РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник В. Д. Шарнаев үхибүүдые ажалда дуратайгаар hургахын, хүмүүжүүлхын тула элдэб онол аргануудые хэрэглэдэг, техникэдэ, хүдэлмэришэдэй мэргэжэлнүүдтэ дурлуулдаг.

1982—1983 онуудай hуралсалай жэлдэ район дотор ажалай болон амаралтын найман лагерь хүдэлжэ, 400 үхибүүд ажаллажа байгаад, өөhынгөө тамирые hайжаруулаа. Гадна үйлэдбэриин 15 бригада хүдэлөө. Тэдэнэй хүсөөр 2521 тонно силос, сенаж дарагдаа, 27993 центнер үбhэн хуряагдаа, тэрэшэлэн 891 центнер набшаhата тэжээл бэлэдхэгдээ. Мүн куузику, хартаабха, огородой эдеэн 295 гектар талмай дээрэ ургуулагдаа. Һурагшадай хүсөөр 5839 хонидой нооhон хайшалагдаа, 2420 толгой хурьгад харууhалагдаа, 525 тугал hайнаар харууhалагдажа тушаагдаhан юм. Энэ ехэ ажалда Толтын, Тоорын, Түнхэнэй дунда hургуулинуудай үйлэдбэриин бригаданууд хабаадаа. Тэдэнэй хүсөөр нилээд олон нарhан таригдаа, 680 гектар газарта модо харууhалха хүдэлмэри хэгдээ.

Һургуулиин түрүү лесничествэнүүдэй тоодо Зүүн Мүрэнэй дунда hургуули ороно. Тус hургуулиин лесничествые З. М. Шведова хүтэлбэрилдэг.

TACC АПН

ХИЛЫН СААНАҺА

АГУУЕХЭ ВОЖДИИН ЗОХЁОЛНУУДАЙ ВЫСТАВКЭ

СОФИ. В. И. Ленинэй Болгарида хэблэгдэн гараhан зохёолнуудай, мүн дэлхэйн пролетариадай вождиин ажабайдал болон революционно ажал ябуулгада зорюулагдаhан номуудай выставкэ эндэ нээгдэбэ.

В. И. Ленинэй зохёолнуудай 55 ботиhоо бүридэhэн дүүрэн суглуулбари экспозицида гол hуури эзэлнэ. БКП-гэй «Партиздат» хэблэл тэрэниие барлан гаргаба. Тусхайлбал, болгар хэлэн дээрэ түрүүшынхеэ тунхаглагдаhан мянга гаран статьянууд, бэшэгүүд болон бусад зохёолнууд тэрээндэ оруулагдаhан байна.

БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Ч. Александров выставкэ нээлгэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ, марксизм-ленинизм хадаа ажал ябуулгадаа хүтэлбэри болгодог үнэн зүб ори ганса интернациональна hургаал болоно гэжэ мэдүүлээ. Мүнөө марксизм-ленинизм хадаа социализм ба коммунизм байгуулагшадай туг болоно.

Американ империализмын эзэрхэг түримхэй ябуулгануудаа дэбэргэжэ байха үедэ марксизм-ленинизм хадаа бүмбэрсэг дэлхэйн олон миллион хүнүүдэй hанал бодолдо харюусадаг эб найрамдалта үзэл суртал болоно гэжэ КПСС ба бусад коммунис, хүдэлмэришэнэй партинууд бодото хэрэгүүдээрээ элирхэйлэн харуулба гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

ХАНОЙ. КПВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СРВ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Фам Ван Донг болон Болгариин правительственнэ делегациие толгойлжо, хани ёhоной албанай хэрэгээр Вьетнамда ерээд байhан БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. Филиповэй хоорондо хөөрэлдөөнүүд эндэ болобо.

Эб найрамдалые сахин хамгаалхын, бүү зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлахын тула аргатай бүхы юумэеэ хэхээр СССР-эй хэлбэрилшэгүйгөөр оролдожо байhан тухай элирхэйлэн гэршэлhэн Ю. В. Андроповой мэдүүлгые вьетнам арад халуунаар hайшаан дэмжэнэ гэжэ Фам Ван Донг мэдүүлээ. Американ империализм болон хархис бусад хүсэнүүд бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы районуудта эзэрхэг түримхэй ябуулгануудай, хүсэ хэрэглэлгын политика бэелүүлжэ, уласхоорондын байдалые улам орёо түгшүүрилтэй болгоно. Иимэ оршон байдалда Советскэ Союз эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг бүхы арадуудай гол, найдамтай түшэг тулгууринь болоно гэжэ СРВ-гэй правительствые толгойлогшо тэмдэглээ. Зүүн-Урда Азида эб найрамдал болон тогтууритай байдал хангахын түлөө, энэ райондохи арсалдаата асуудалнуудые хөөрэлдөөнүүдэй ёhоор гуримшуулан шиидхэхын түлөө Лаос болон Кампучитай хамта Вьетнам шууд сэхээр тэмсэдэг юм гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

БОЛГАР-ВЬЕТНАМ ХӨӨ...

ПОЛЬСКО-СОВЕТ НАУЧНА ХУРАЛДААН

ВАРШАВА. «Марксизм-ленинизм — үзэл сурталай тэмсэлэй зэбсэг мүн» — гэжэ эндэ нээгдэhэн польско-совет научна хуралдаан нэрлэгдэнэ. Ф. Дзержинскиин нэрэмжэтэ сэрэгэй-политическэ академиин, «Ксенжка и ведза» хэблэлэй үүсхэлээр тэрэ эмхидхэгдэhэн байгаа.

Дайн ба эб найрамдалай асуудалнууд тухай В. И. Ленинэй зохёолнуудта, пролетариадай диктатура тухай Ленинэй hургаалда зорюулагдаhан элидхэлнүүд хэгдээ.

ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, ПОРП-ын ЦК-гай секретарь Я. Глувчик, ПОРП-ын ЦК-гай секретарь Г. Беднарский хуралдаанай хүдэлмэридэ хабаадаhан байна.

Ороноо эгээл хүндэ политическэ, экономическа ба социальна байдалда оруулhан Пиночедэй шуhата засаг захирганай тэмсэлээ Чилиин арад зон улам шангадхажа байhхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сантьяго хотодо болоно байhан демонстрацида хабаадагшад демократическа эрхэ байдалай түлөө тэмсэнэ.

КПБ-гэй ЦК-гай ...

ДАККА. Бангладешэй Коммунис партиин Центральна Комитедэй пленум эндэ болобо. КПБ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь М. Фархад тэрээн дээрэ элидхэл хээ.

США түрүүтэй американ империализмын хүсэнүүдэй эзэрхэг түримхэй ябуулганудhаа уламжалан уласхоорондын байдалай улам түгшүүрилтэй болоhондо hанаагаа зобожо байhанаа тэрэ мэдүүлээ. Амгалан тайбан байдал хангаха hанаашалгатай байhан тухайдаа хулал хуурмагаар мэдээсэжэ, дэлхэйн олониитын hанал бодолые төөрюулхые hэдэн, Рейганэй захиргаан ядерна бүү зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээжэ, хүн түрэлтэнэй ажаhууха ябадалда уршаг тойбо татана. Сэрэгэй булюу хүсэтэй американ ... рэгшэд ... лэгдэхэ ... шэнэ ра... Европодо ... эхилбэ ... заагдана ... арадууда ... уршаг т...

США ... тика бү... циональ... руу үзэл... ска х... хэ талаа... байна гэ... лэгдэнэ. ЮАР-ай, ... Латиин ... логшодой ... хиргаану... жэжэ. ... рэлтэндэ ... хобо.

ПРОТОКОЛДО ГАР ...

КОНАКРИ. СССР-эй, Гвинейн Арадай Революционно Республикын хоорондо эрдэм, соёлой харилсаа холбоо тогтоохо тухай протоколдо эндэ гар табигдаба. Гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, эрдэм ухаанай шэнжэлгэнүүдэй, искусствын, соёлой ба кинематографиин талаар харилсаа холбоогоо саашадань үргэдхэхые, мүн хоёр ороной залуушуулай, профсоюзай ба ниитын бусад эмхинүүдэй хоорондохи хари... хэхые, ... салга ... раалагда...

Гвинеи... партиин ... шүүн, ... научна ... нистр ... колдо ... үгэ хэл... хоорондо ... холбоо ... сэгнэлтэ...

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Хүгжэлтэ, дэбжэлтын түрүү зэргэдэ» — түрүү бэшэг. «Ажалаараа үндэр этигэл найдабарида хүртэбэ» — А. Субботин С. Бутырина хоёрой корреспонденци. Фото-мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Хүнүүдэй эрилтэнүүдтэ дүтөөр» — Н. Хабаловай статья. «Тушаал ба уялга» — Т. Федотовой статья. «Байгал дээрэмнай эб найрамдалай ракетэнүүд сасаг лэ!» — Р. Макальскаягай корреспонденци.

Гурбадахи хуудаhанда. «Зүрхэ сэдьхэлээрээ...» — Н. Будаевай статья. «Хэзээ нэгэтэ гээгдэжэ ябадаг байhан аад...» — З. Шевцовагай статья.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Ленинград хамгаалгын түлөө тэмсэл: тоо, баримтанууд, hанамжанууд» — Н. Комаровой статья.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.45 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 10.25 — «Россия молодая» — уран hайханай фильм. (9-дэхи сери). 11.50 — С. Рахманиновай зохёолнууд. 13.20 — Шэнэ hонин. 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35 — Ороной телестудинуудай баримтата фильмүүд. 16.20 — Хойто Осетиин искусствын шэдэбаритадай ба уран hайханай коллективүүдэй концерт. 16.55 — «Дым в лесу» — үхибүүдтэ фильм. 17.45 — «Бултанда зорюулагдаhан стадион».

Улаан-Үдэ. 18.15 — «Танай бэшэгүүдээр». 18.40 — «Байгал» — нютагуудай hонинууд. 18.50 — «Сэлэнгэ» — тележурнал (буряадаар). 19.20 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Һунгалтые угтуулан». 20.15 — «Арадай аялга дуунууд». 20.25 — «Офицеры» — уран hайханай фильм. 22.00 — «Время». 22.35 — «Петроград. Октябрь 17-го. Звездный час» — баримтата фильм. 23.40 — Л. В. Бетховен. «Аппассионатын» 23-дахи соната. 00.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9,35—10.35 — Түүхэ. 4-дэхи класс. 10.05—14.00 — Англи хэлэн. 11.05 — ПТУ-гай hурагшадта. Н. А. Некрасовай шүлэгүүд. 11.35—12.30 — В. Г. Короленкын «Дети подземелья». 12.00 — «Техникэдэ рычагай үүргэ тухай». 12.30 — «Авачинска вулкан» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.10 — География 7-дохи класс. 13.40 — Байгаали шэнжэлэлгэ 4-дэхи класс. 14.30—«20—30-аад онуудай байгаали харуулhан совет уран зураг. 15.00 — «Звездочет» — тележурнал. 15.45 — И. А. Гончаровой ажабайдалай ба зохёохы ажал ябуулгын хуудаhанууд. 16.30 — Баримтата фильм. 16.50 — Шэнэ hонин. 18.15 — «Пикник в Сан-Диего» — баримтата фильм. 19.15 — «Зураг бүхэндэнь — наран». 19.30 — Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.35 — «Ажалдаа таараhан хүн».

Москва. 20.25 — Хоккейгээр уласхоорондын уулзалга. ФРГ-гэй ба СССР-эй суглуулагдамал команданууд. (2-дохи, 3-дахи шата...) ...лагдаха. ...нойрсогты, — Кино... мя». 22.35 ...ле» — ур... 23.50 — ...эй чемпи... «Медик» ... 00.20 — ... — хүгжэм...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23 редактор 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-61-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография ...ственного комитета Бурятской А... делам издательств, полиграфии ...ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ле... Н-02311. Заказ № 17. Индекс...